№ 30 (1843)

Чацвер, 19 лютага 2004 г.

Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах

Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень

Выдавец: УП «Народная воля»

Кошт свабодны.

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Народная Воля

E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

У Мінску сёння ўдзень чакаецца — -13...-11, сонечна, уначы — -20...-18, без ападкаў; у Брэсце ўдзень — -7...-5, снег, уначы — -12...-10, без ападкаў; у Гродне ўдзень — -11...-9, сонечна, уначы — -18...-16, без ападкаў; у Віцебску ўдзень — -16...-14, уначы — -24...-22, на працягу сутак — без ападкаў; у Гомелі ўдзень — -9...-7, снег, уначы — -17...-15, без ападкаў; у Магілёве ўдзень — -14...-12, уначы — -20...-18, на працягу сутак — без ападкаў.

www.meteo.by

ЗВАРОТ
да выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў Беларусі

З 1995 года ў нашай краіне — Рэспубліцы Беларусь — зноў выцясняецца беларуская мова з адукацыйнай сферы. Так, у Гродна ў 1994—1995 гг. да 75% першакласнікаў пачыналі вучыцца па-беларуску, а сёння іх 0%. Летась быў зачынены Нацыянальны гуманітарны ліцэй у Мінску — прэстыжная навучальная ўстанова, у якой выкладанне вялося поўнасцю на беларускай мове. У ВНУ спынена афіцыйная падтрымка выкладчыкаў, якія жадалі б выкладаць па-беларуску, а ў некаторых выпадкахназіраецца адміністрацыйны ціск на іх.

Сёння нацыянальная мова беларусаў таксама выдаляецца з інфармацыйнай прасторы, з адміністратыўных органаў, іншых сфер. Мінская адміністрацыя пазбаўляе рэспубліканскую арганізацыю ТБМ арандуемага памяшкання.

Між тым агульнавядома, што мова разам з іншымі нацыянальнымі каштоўнасцямі (гісторыяй уласнага народа, нацыянальнымі традыцыямі і фальклорам, нацыянальным светапоглядам і сімваламі, іншымі праявамі нацыянальнай культуры) мае ключавое значэнне ў арганізацыі агульнаграмадскага жыцця. Гэтыя фактары — і мова сярод іх найважнейшы — ёсць аснова для таго, каб кожны грамадзянін, які жыве на зямлі сваіх продкаў, пачуваўся яе паўнавартасным гаспадаром. Дадзеныя каштоўнасці ствараюць сістэму міжасабовых сувязяў, у якой адбываецца яднанне ўсіх грамадзян краіны ў цэласную супольнасць.

І пачуццё гаспадара сваёй зямлі, і нябачная атмасфера культурных сувязяў у грамадстве не дазваляюць прадстаўнікам улады стаць па-над ім, з'яўляюцца ключавымі ўмовамі кантролю над уладай і станаўлення сапраўды дэмакратычнай сістэмы ў краіне. Грамадства, аб'яднанае сукупнасцю нацыянальных каштоўнасцяў, прымушае дзяржаўных кіраўнікоў рэалізоўваць менавіта яго аб'ектыўныя інтарэсы. У выніку ствараюцца ўмовы, калі кожны грамадзянін паасобку і ўсё грамадства ў цэлым набываюць магчымасці максімальнага раскрыцця ўласнага патэнцыялу, а з'яднанае, цэласнае грамадства, у сваю чаргу, становіцца надзейнай апорай дэмакратычнай улады. Вось чаму ва ўсіх краінах — і вакол Беларусі, і далёка ад яе — пытанне нацыянальнай мовы (як толькі слабеў імперскі ціск звонку) заўсёды вырашалася кардынальна і на яе карысць.

Усё гэта азначае, што вяртанне беларускай мове адпаведнага ёй статусу ёсць толькі пытанне часу. Гэта — няўхільны імператыў, адмаўляць які могуць толькі недалёкія людзі альбо тыя, хто, разбураючы і дэмаралізуючы наша грамадства, разлічваюць абараніць свой сацыяпаразітычны інтарэс... Сённяшні ж стан беларускай мовы ў нашым грамадстве ў цэлым і ў адукацыйнай сістэме ў прыватнасці — дадатковы доказ неадпаведнасці ўмоў жыцця беларускага грамадства сучасным цывілізацыйным нормам.

Ключавое значэнне для паспяховай беларусізацыі ўсёй сістэмы адукацыі мела і будзе мець роля нашай мовы **ў вышэйшых** навучальных установах. Зараз у трох універсітэтах Гродна ёсць каля трыццаці выкладчыкаў (не ўлічваючы выкладчыкаў беларусазнаўчых кафедраў), якія працуюць па-беларуску. Як паказвае досвед, наша мова ва ўсіх выпадках з'яўляецца выдатнай прыладай для забеспячэння высокага ўзроўню выкладання. Прыемна, што патрыятычныя памкненні беларускамоўных выкладчыкаў сустракаюцца з выразнай прыхільнасцю пераважнай большасці студэнтаў. Наша моладзь дастаткова добра ўсведамляе значэнне высокаўзроўневых грамадскіх каштоўнасцяў...

Заклікаем выкладчыкаў усіх ВНУ Беларусі актыўней выкарыстоўваць нашу мову ва ўсіх формах практычнай выкладчыцкай і навуковай дзейнасці.

Чытайце лекцыі і вядзіце заняткі па-беларуску!

Пішыце навучальныя і метадычныя дапаможнікі, планы і справаздачы па-беларуску!

Афармляйце дысертацыі на беларускай мове!

Не абавязкова пераходзіць на нашу мову адразу і ў поўным аб'ёме. Зрабіце за год хоць бы крок: падрыхтуйце адну лекцыю, напішыце адзін метадычны дапаможнік, правядзіце частку заняткаў па-беларуску — і вы ўжо зробіце вялікі ўнёсак у нашу агульную справу.

А ў наступным годзе зрабіце чарговыя 2-3 крокі. І так далей...

Зварот прыняты агульным сходам Гродзенскага гарадскога грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай вышэйшай школы".

БІЯТЛОН: ЧЭМПІЯНАТ ЕЎРОПЫ

Залаты старт

*Учора раніцай стартаваў чэмпіянат Еўропы па біятлоне. Першымі на старт выйшлі мужчыны, каб вызначыць мацнейшага ў гонцы на 10 кіламетраў. Пасля не вельмі ўдалага выступлення на чэмпіянаце свету ў нямецкім Оберхофе беларускія "страляючыя лыжнікі" жадалі рэабілітавацца. І гэта ім удалося. Залаты медаль заваяваў наш суайчыннік **Аляксандр Сыман** (на здымку), а на трэцюю прыступку п'едэсталу ўзышоў яшчэ адзін беларус — **Уладзімір Драчоў**. Сярэбраная ўзнагарода ў паляка Сікоры.*

Яшчэ два беларусы фінішавалі далёка ад "медальнай зоны". Алег Рыжанкоў размясціўся на 16-м месцы, а Аляксей Айдараў на 26-м.

*За некалькі хвілін да падпісання нумара ў друк стала вядома, што залатую ўзнагароду ў спрынтэрскай гонцы на 7,5 кіламетра заваявала беларуская біятланістка **Алена Зубрылава.***

Віталь ГАРБУЗАЎ.
Фота ByMedia.net

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Когда государство перестанет выворачивать карманы людей?

Борис ЖЕЛИБА,
профессор, доктор экономических наук

Проблема оплаты услуг жилищно-коммунального хозяйства является для населения Беларуси давно наболевшей. В 2002 и 2003 годах многие люди пережили настоящий шок в связи с государственной кампанией по резкому повышению тарифов. Без преувеличения, пенсионеры стали отдавать почти всю свою пенсию на оплату за жилье. Так называемая жилищно-коммунальная реформа свелась лишь к выворачиванию уже полупустых карманов жителей. Качество же жилищно-коммунальных услуг в лучшем случае нисколько не повысилось, а в худшем — даже снизилось.

Действительно, принципы рыночной экономики требуют, чтобы каждый платил сполна, в том числе и за услуги ЖКХ. С советских времен большую часть квартплаты и стоимости услуг, оказываемых населению, оплачивали юридические лица за счет повышенных для них тарифов. Это получило название "перекрестное субсидирование". Чтобы от него уйти, необходимо создать соответствующие экономические условия. Нынешняя власть их не создала. Основные причины, препятствующие решению этой проблемы, заключаются в следующем:

— низкий уровень зарплат и пенсий, не позволяющий не только в полной мере оплачивать жилищно-коммунальные услуги, но и ставящий малооплачиваемые слои населения на грань выживания, хотя сегодня покрываются лишь 50% коммунальных издержек. В каждом районе Минска насчитываются десятки тысяч семей, которые не в состоянии своевременно платить за жилье и услуги, а то и вовсе числятся как "злостные неплательщики";

— неспособность государства в полной мере субсидировать из бюджета недоплату жителями услуг ЖКХ;

— отсутствие в этой сфере какой-либо конкуренции для предприятий, оказывающих жилищно-коммунальные услуги, а монополизм ведет к постоянному росту затратности деятельности этих предприятий (ЖЭСов, ЖРЭО и т.п.). Как показала проверка структур жилищно-коммунального хозяйства в 2003 г., зарплата отдельных их руководителей и главных бухгалтеров с лихвой превышала 1 млн. рублей. Вот вам и затраты!

Как отмечается в материалах Фонда содействия совершенствованию общественных отношений "Экон" и Фонда содействия локальному развитию, квартиросъемщики жилых домов, обслуживаемых ЖЭСами, ежемесячно платят "автоматические" взносы, а значит, в том числе и за неоказанные услуги ЖКХ. Не имея при этом процедурного права на контроль за расходованием своих денег.

К примеру, договор с жителями об ответственности за ремонт дома никто не заключает. Житель оказался отстраненным от контроля услуги. ЖЭС является заказчиком и исполнителем в одном лице. Квартиросъемщики ежемесячно исправно платят за капитальный ремонт дома. Теперь вспомните год постройки своего дома и сколько и каких капремонтов в нем проведено. Они должны проводиться через 5—10 лет. Согласно статистическим данным, на капитальный ремонт жилья в стране ежегодно тратится около 20 млн. долларов в эквиваленте. Но уже накопленный недоремонт жилых домов, которым свыше 25 лет, составляет порядка 3,5 — 4 млрд. долларов.

При таком уровне нашей жизни необходимо 200 лет, чтобы отремонтировать то, что требуется сделать уже сегодня. Если учесть старение существующего жилого фонда, то с ремонтом уложимся в 700 лет! Поэтому и ложится капитальный ремонт домов, квартир на плечи жильцов, которые за него все равно платят государству. Но как им поменять лифт, который больше не работает, чем работает, отслужив четыре раза положенный срок?

Состояние многих домов общеизвестно и наглядно: подъезды загажены, двери разломаны, стекла выбиты, крыши текут, разбиты малые архитектурные формы, детские площадки во дворах, изношены инженерные коммуникации. В аварийном состоянии находится каждый третий метр теплосети. Тепловые потери в системах наружного теплоснабжения составляют около 25%. Все, естественно, оплачивается потребителями.

Как показывают последние события, время дешевого газа для Беларуси неизбежно подошло к концу. Нового скачка цен на услуги по нагреву воды и отоплению население просто не выдержит. Заверениям правительства, что тарифы на жилищно-коммунальные услуги для населения в 2004 г. вырастут не более, чем на 4-5 долларов, никто не верит. Оплата жильцами расхода воды, газа осуществляется по завышенным нормам, счетчики стоят в редких квартирах. С другой стороны, такое положение никак не стимулирует квартиросъемщиков к экономии ресурсов. Ведь Минск не столь уж и давно полностью обеспечивался самой вкусной в Советском Союзе артезианской питьевой водой. В местных бюджетах нет денег для того, чтобы приобрести счетчики и поставить их в каждую квартиру. ЖЭСы не стремятся это делать: им невыгодно. Если потечет кран или неисправен туалетный бачок, сантехник свою работу никогда бесплатно не делает, хотя мы и платим за какое-то техобслуживание.

Ясно, что руководство страны идет курсом перекладывания всей тяжести растущих затрат на жилищно-коммунальные услуги на население. Оно не в состоянии обеспечить соответствующий рост доходов трудящихся и пенсий. Более того, собирается вводить дополнительные налоги и поднимать существующие на недвижимость, на землю.

Какие же меры по улучшению жилищных условий горожан необходимо провести?

Росту тарифов на услуги ЖКХ должен предшествовать соответствующий рост зарплаты и пенсий, как это и делается, например, в странах Балтии. **Необходимо ликвидировать монополизм служб ЖКХ, открыв данный рынок для частных организаций, а также путем создания в государственных жилых домах совместных домовладений, работающих на коммерческой основе.** В Германии, например, один человек обслуживает коммунальные потребности целого многоквартирного дома, являясь и дворником, и сантехником, и слесарем. И ему платят жильцы. Следует обязать жилищные службы компенсировать жильцам недогрев отопительных батарей, горячей воды, нести штрафные санкции за протечки кровли, стен и т.д., оснастить квартиры измерительной аппаратурой.

Пока же мы, доставая из почтового ящика очередной зимний счет-квитанцию, с грустью констатируем, что на жизнь от зарплаты остается все меньше и меньше, а кому и вообще ничего не остается. И чтобы попасть в свою любовно отделанную квартирку, надо каждый раз зайти в страшный темный подъезд дома. И не дай Бог к вам приедут в гости приличные иностранцы. Хоть глаза им завязывай и нос закрывай.

У беспрацоўя — жаночы твар

Большасць беспрацоўных у Беларусі — жанчыны. Па стане на 1 студзеня яны складалі 66 працэнтаў тых, хто застаўся без працы. Гэта на 3,2 працэнта болей, чым летась на такі ж час. Толькі ў студзені ў дзяржаўную службу занятасці звярнулася звыш 86,6 тысячы жанчын. Найбольшая колькасць з іх — гамяльчанкі. У гэтай вобласці ў студзені згубілі працу 15, 6 тысячы жанчын.

Ігар ВАСІЛЬЧУК.

Лікёрагарэлачны — на таргі

Таргі па продажу вытворчага комплексу лагойскага ААТ "Лікёрагарэлачны завод" не адбыліся.

Выстаўляў гэтае прадпрыемства на таргі за ўзніклую запазычанасць Вышэйшы Гаспадарчы суд Беларусі. Стартавая цана завода, які складаецца з трох будынкаў, а таксама абсталявання для вырабу і разліву спіртных напояў, крыху перавышала 463 мільёны рублёў. Прыкладна такой жа была сума запазычанасці завода.

Аднак, як паведамілі БелаПАН у Вышэйшым Гаспадарчым судзе, на таргі не было пададзена ніводнай заяўкі. Цяпер суду трэба будзе вызначыць тэрміны правядзення паўторнага аўкцыёна.

Андрэй АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Курсы замежных валют

На 19 лютага Нацыянальны банк Беларусі ўстанавіў наступныя афіцыйныя курсы замежных валют:

1 долар ЗША — 2154,00 рубля
1 еўра — 2777,69
1 расійскі рубель — 75,62
1 аўстралійскі долар — 1721,58
1 балгарскі леў — 1420,19
1 дацкая крона — 372,74
1 СДР — 3256,16
1 ісландская крона — 32,00
10 японскіх іен — 203,95
1 казахскі тэнге — 15,51
1 канадскі долар — 1643,15
1 кувейцкі дынар — 7307,89
1 кыргызскі сом — 49,60
1 латвійскі лат — 4113,04
1 літоўскі літ — 804,35
1 малдаўскі лей — 171,70
1 нарвежская крона — 316,22
1 польскі злоты — 568,47
1 сінгапурскі долар — 1286,74
10.000 турэцкіх лір — 16,26
1 украінская грыўна — 403,94
1 англійскі фунт стэрлінгаў — 4121,89
1 чэшская крона — 84,82
1 шведская крона — 302,27
1 швейцарскі франк — 1764,63
1 эстонская крона — 177,50

І ў другім квартале — будзем разам!

Нагадваем: ідзе падпіска на II квартал 2004 года.

Каб не застацца без "Народнай волі", многім чытачам трэба працягнуць падпіску.

Не спазніцеся!

Пиар — просто конфетка!

Кирилл ПОЗНЯК

Аналитики отмечают, что у белорусской оппозиции в дефиците оригинальный, а главное, качественный и эффективный пиар. Мол, их политтехнологии почти не работают. Но на днях автор этих строк был просто поражен. В одном из торговых ларьков на столичной улице Немига бросились в глаза конфеты-леденцы, на которых крупно красовалось название "5+" (смотри фото). То бишь бренд оппозиционной Народной коалиции "Пятерка плюс".

Путь к сердцу избирателей лежит через их рецепторы и желудок! Хороший ход в условиях, когда оппозиция не имеет доступа к государственным информационным ресурсам. Ненавязчивый такой пиар: публика покупает леденцы "5+" и ассоциирует их с коалицией. До парламентских выборов осенью 2004 года эти политические конфеты смогут попробовать немало белорусов. Да, конфеты — это куда пиарнее, чем всякие там наклейки.

На обертках конфет "5+" написано, что они сделаны в Аргентине. Но ведь оппозиция вроде вояжи туда не совершала и поддержки ради установления демократии в нашей стране не просила! Видимо, Аргентина — это так, для конспирации. Чтоб никто не догадался!

Интересно, запретят ли власти торговать леденцами с названием "5+"? Или их остановит угроза международного скандала с Аргентиной, особенно в преддверии теннисного матча на Кубок Дэвиса между нашими странами?

Возможно, белорусские власти ответят на конфетный пиар оппозиции своей пропагандистской гастрономией. Недавно пивзавод "Крыніца" выпустил новое крепкое пиво "Александрыя", в названии которого многие увидели политический намек. Правда, это довольно далекая ассоциация. Нужно что-нибудь более доходчивое: например, "пряники президентские" или "халва президентская".

Однако хорошее название — это полдела. Нужно, чтобы пищевики сделали политический продукт вкусным. Чтобы не было, как у Якуба Коласа в "Новай зямлі". Помните?

— Ну, дзядзька, як на смак, прызнайся?
— Паскудства, брат, і не пытайся!

("Белорусские новости".)

Пасля пажару...

Да 4 гадоў пазбаўлення волі з адбываннем пакарання ў папраўчай калоніі-паселенні асуджаны дырэктар Казлоўшчынскага дома-інтэрната для псіханеўралагічных хворых Аляксандр Бялятка і загадчык гаспадаркі інтэрната Уладзімір Бараноўскі.

Такі прысуд быў вынесены судом Лідскага раёна і горада Ліды Гродзенскай вобласці.

Паводле інфармацыі з афіцыйных крыніц, суд прызнаў А.Бялятку і У.Бараноўскага вінаватымі ў службовай халатнасці, якая пацягнула па неасцярожнасці гібель людзей. Нагадаем, што падчас пажару 12 кастрычніка ў Казлоўшчынскім доме-інтэрнаце загінуў 31 чалавек. Суд прымяніў у дачыненні да былых кіраўнікоў гэтай установы Закон "Аб амністыі некаторых катэгорый асоб, учыніўшых злачынствы" ад 8 студзеня 2004 года. У выніку першапачатковы тэрмін, да якога збіраліся асудзіць падсудных служыцелі Феміды, — 5 гадоў, быў скарочаны на год.

Андрэй АЛЕКСАНДРОВІЧ.

ПУЛЬС

На рэканструкцыю беларускай часткі Аўгустоўскага канала — 32 мільярды рублёў

Міністэрства эканомікі Беларусі распрацавала і ўнесла на разгляд урада праект пастановы Савета міністраў "Аб арганізацыі работ па рэканструкцыі часткі Аўгустоўскага канала".

Паводле ацэнкі спецыялістаў, арыентыровачны кошт рэканструкцыі беларускай часткі Аўгустоўскага канала складае каля 32 млрд. рублёў у бягучых цэнах. Аб'ём фінансавання будзе ўдакладнены пасля распрацоўкі праектна-каштарыснай дакументацыі і правядзення дзяржаўнай экспертызы праекта. Фінансаванне гэтай праграмы прадугледжваецца ажыццявіць за кошт кансалідацыі розных крыніц.

Ірына САЗАНОВІЧ.

Вечарам у Вялікім тэатры...

Сёння ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы Рэспублікі Беларусь будуць паказаны адразу дзве аднаактныя оперы — трагічная "Моцарт і Сальеры" паводле А.Пушкіна і камічная "Юбілей" паводле А.Чэхава.

Беларускія гледачы маглі ўбачыць "Юбілей" толькі аднойчы. Некалькі гадоў не ішла і пастаноўка ў оперным тэатры оперы "Моцарт і Сальеры". Так што вечар 19 лютага можна лічыць яшчэ і прэм'ерным.

Новыя праграмы «Крамбамбулі»

Як паведаміў на прэс-канферэнцыі ў Мінску лідэр груп "N.R.M." і "Крамбамбуля" Лявон Вольскі, першая праграма "стане своеасаблівым працягам "Застольнага альбома", які меў "геаграфічна-алкагольны" накірунак, толькі цяпер галоўны акцэнт будзе скіраваны на больш шчыльную сувязь з Усходу і Лацінскай Амерыкі". Спецыяльна для праекта група шукае вакалістку, "з усходнімі каранямі, якая змагла б унесці адпаведны каларыт".

Другая праграма будзе прысвечана розным святам. Паводле слоў Л.Вольскага, "былі вызначаны каля 12-14 найбольш істотных святаў, у прыватнасці, Каляды, Новы год, Купалле, 8 Сакавіка, 1 Мая...".

Юлія ЦЯЛЬЦЭЎСКАЯ.

Аляксандр Гутко выратаваў чалавека

Старшы сяржант Пінскага аддзела аб'яднання "Ахова" пры МУС Аляксандр Гутко выратаваў мужчыну, які праваліўся пад лёд на рацэ Піна.

Рухаючыся на маршруце патрулявання, група затрымання аб'яднання "Ахова" звярнула ўвагу на вялікую колькасць людзей на беразе ракі Піна, насупраць будынка гарвыканкама. Высветлілася, што ў рацэ тонуць два мужчыны. Аднаму з іх усё ж удалося выбрацца на бераг самастойна, а вось другі працягваў боўтацца ў ледзяной вадзе. Рабочы ратавальнай станцыі, які кінуўся яму на дапамогу, стаў правальвацца пад лёд, і яго давялося выцягваць пры дапамозе страхавальнай вяроўкі.

Тады на дапамогу паспяшаліся міліцыянеры. Як паведамілі ў прэс-службе аб'яднання "Ахова" пры МУС, Аляксандр Гутко папоўз да тапельца і, нягледзячы на тое, што пачаў трэскацца лёд, стаў кідаць яму вяроўку. "Усё, паўзі назад. Я тану!" — закрычаў мужчына, аднак міліцыянер не паслухаўся. З чацвёртай спробы тапелец усё-такі злавіў канец фала і быў выратаваны.

Як высветлілася пазней, мужчыны, якія былі зацятымі прыхільнікамі зімовай рыбалкі, вырашылі прагуляцца па замерзлай Піне.

Андрэй АЛЕКСАНДРОВІЧ.

З работы — у бальніцу

На мінулым тыдні на вытворчасці краіны адбылося 27 трагічных выпадкаў, у выніку якіх чатыры чалавекі загінулі і дваццаць тры атрымалі цяжкія траўмы, паведамляе praca-by.info. Так, цяжкую траўму атрымалі слесар-рамонтнік акцыянернага таварыства "Керамін" і работнік прадпрыемства "Магілёўдрэў". Дрэвам, якое ўпала, траўміраваны вальшчык лесу ў Докшыцах. Смяротную траўму атрымаў машыніст "Беларуськалія".

Васіль СЯРГЕЕЎ.

У Кавалях — бяда

У вёсцы Кавалі Бабруйскага раёна Магілёўскай вобласці абрушылася нясучая жалезабетонная канструкцыя і 14 пліт перакрыцця ў будынку для ўтрымання буйной рагатай жывёлы.

Пабудова належыць СВК "Калгас імя Нёўскага" і разлічана на ўтрыманне 300 галоў буйной рагатай жывёлы. У момант абрушэння пабудова пуставала, дзякуючы чаму ўдалося пазбегнуць гібелі жывёл.

Загінулі дзеці

Двое дзяцей загінулі, яшчэ двое знаходзяцца ў бальніцы ў цяжкім стане ў выніку начнога пажару ў Кіраўскім раёне Магілёўскай вобласці.

Пажар пачаўся а першай гадзіне ночы ў доме 28-гадовай жыхаркі вёскі. У гэты час у доме знаходзіліся чацвёра дзяцей гаспадыні ва ўзросце ад двух да васьмі гадоў. Пажар убачыла маці, якая вярталася ў гэты час дадому. Жанчына здолела прабрацца ў будынак праз акно і вынесла двухгадовую дачку, аднак, надыхаўшыся чаднага газу, сама ледзь не страціла прытомнасць. Ад гібелі яе выратаваў аднавясковец. Ён таксама вынес з дома яшчэ аднаго дзіця, чатырохгадовага хлопчыка. Выратаваць яшчэ двух — васьмігадовага хлопчыка і чатырохгадовую дзяўчынку — не ўдалося.

Паводле папярэдняй версіі, пажар у доме ўзнік з-за дзіцячага свавольства з агнём. Калі можна назваць малалетніх дзяцей без догляду.

Дзмітрый БЕЛЬСКІ.

Пенсіянерка «прыгрэла» нелегальных мігрантаў

Вечарам у вёсцы Ларынаўка Аршанскага раёна ў доме мясцовай жыхаркі, пенсіянеркі, супрацоўнікі аддзела крымінальнага вышуку і аддзела па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі Аршанскага РАУС затрымалі 17 нелегальных мігрантаў: 5 грамадзян Кітая, 5 — Пакістана, 4 — В'етнама і 3 — Індыі.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

Дзе ўзяць грошы на пасяўную?

Каля 300 мільярдаў рублёў спатрэбіцца сёлета гаспадаркам Брэсцкай вобласці на правядзенне веснавых палявых работ. Паводле разлікаў спецыялістаў, 238 мільярдаў з гэтай сумы аграрныя прадпрыемствы змогуць забяспечыць да канца пасяўной за кошт сваёй гаспадарчай дзейнасці, аднак неабходна знайсці яшчэ каля 60 мільярдаў рублёў.

Гэтыя сродкі можна было б зарабіць за кошт павышэння эфектыўнасці малочнай вытворчасці. Аднак з пачатку года амаль трэць сельгаспрадпрыемстваў Брэсцкай вобласці знізілі валавую вытворчасць малака ў параўнанні з аналагічным леташнім перыядам. З гэтай прычыны старшыня аблвыканкама запатрабаваў ад кіраўнікоў раёнаў канкрэтных захадаў, каб узяць працу малочнай вытворчасці пад асаблівы кантроль.

Валянціна КАЗЛОВІЧ.

«Дзвінскі бровар»: новая марка на старым месцы

Ці вернецца да Віцебска слава аднаго з буйных піваварных цэнтраў Усходняй Еўропы? Гэтае пытанне задаюць сабе ўсе, хто ведае гісторыю старадаўняга горада на Заходняй Дзвіне, які справядліва лічыўся горадам выдатнага піва і ў Расійскай імперыі, і ў Савецкім Саюзе.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Віцебску працаваў піўзавод знакамітай фірмы "Левенбрэй", які выпускаў адмысловы ячменны напой у арыгінальных бутэльках з фарфоравымі коркамі на спружынах, а ў савецкія часы пакаштаваць тутэйшага піва прыязджалі з Масквы і Ленінграда.

На пачатку 70-х гадоў па Віцебску распаўсюдзіліся чуткі аб тым, што на піўзавод завіталі нейкія людзі і, назваўшы сябе замежнымі журналістамі, скралі з канторы прадпрыемства рэцэптурную кнігу стогадовай даўніны. Легенда сцвярджае, што злодзеямі былі півавары з Латвіі, якім крадзёж дапамог за кароткі час наладзіць выраб прадукцыі еўрапейскага ўзроўню.

Хутчэй за ўсё гэта толькі легенда, але вядома, што ў кожнай казцы ёсць доля праўды. У дадзеным выпадку праўда тое, што калісьці ў Віцебску было цудоўнае піва, але за стагоддзе завод прыйшоў у заняпад, ягоная прадукцыя страціла былыя вартасці і ранейшы попыт.

Сёння ў горада з'явілася надзея на тое, што мясцовая піваварная марка зноў атрымае і славу, і грашовыя прыбыткі.

"Дзвінскі бровар" — такую назву будзе мець новае беларуска-германскае піваварнае прадпрыемства, што ствараецца ў Віцебску на базе існуючага з пазамінулага стагоддзя піўзавода. Адным з фундатараў сумеснага акцыянернага таварыства з абмежаванай адказнасцю выступае аблвыканкам, салідныя інвестыцыі і адпаведныя пакеты акцый належаць прыватнай абутковай фабрыцы "Марка" і яе германскаму партнёру — фірме "Эвімекс". Калектыў завода, на плошчах якога размесціцца новая вытворчасць, зможа выкупіць 2,5 працэнта акцый СП.

У стварэнні "Дзвінскага бровара" вялікую ролю адыгрывае камерцыйны "Прыорбанк", які вырашыў інвеставаць у праект СП 9 мільёнаў долараў — на закупку высокаэфектыўнага абсталявання.

Мяркуецца, што ўжо да 2006 года "Дзвінскі бровар" утрая павялічыць выпуск піва ў параўнанні з яго цяперашнім аб'ёмам.

Адкрытымі пакуль што застаюцца два пытанні: ці адчуюць сябе хоць часткова гаспадарамі прадпрыемства самі півавары са сваёй мізэрнай доляй у валоданні актывамі і ці дасягне побач з ростам колькасці высокага ўзроўню якасць піва.

Праўда, нямецкія ўдзельнікі праекта запэўнілі беларускіх акцыянераў, што зробяць усё магчымае, каб якасць віцебскага "сумеснага" піва як мага хутчэй наблізілася да славутых вартасцяў баварскіх узораў, вядомых ва ўсёй Еўропе. А гэта, маўляў, дасць магчымасць "Дзвінскаму бровару" паспяхова ствараць канкурэнцыю іншым піваварным прадпрыемствам не толькі на беларускім рынку, але і ў Расіі, Украіне і ў краінах Прыбалтыкі.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

ПИСЬМО В РЕДАКЦИЮ

Вспомните тех, кто ковал Победу в тылу!

Приближается шестидесятый День Победы над фашистской Германией. Официальная пропаганда с упоением эксплуатирует тему фронтовых побед, совершенно забывая о том, что в то далекое время был не один, а два фронта — военный и тыловой (трудовой). Последний обеспечивал всем необходимым для разгрома фашизма. Оба фронта жили по жестким законам военного времени.

Законодатели России учли заслуги тружеников трудового фронта, приравняв их к участникам войны, поощрив их некоторыми льготами. У нас же, в Беларуси, оказывается, чтобы быть таковым участником, нужно иметь почетную грамоту за доблестный труд в тылу. Лично я считаю это положение издевательским. Его, вероятно, придумали чиновники, знающие ситуацию времен войны по литературе или по слухам. В то время абсолютное большинство не думало о каких-то оградительных или наградительных бумагах. Мечта была одна — быстрее бы закончилась война.

11 апреля 1944 года тринадцатилетним подростком я поступил на работу в качестве подсобного рабочего в одно из подразделений Лениногорского полиметаллического комбината Восточно-Казахстанской области. С момента захвата фашистами Северо-Кавказской группы Садонских свинцово-цинковых месторождений Лениногорский комбинат поставлял на фронт 46% всего свинца. Кроме свинца, этот комбинат давал для фронта цинк, медь, золото и редкие металлы. На этом комбинате на самых ответственных должностях работники имели соответствующую бронь от фронта, все остальные виды работ выполняли подростки, инвалиды и женщины. В те военные и первые послевоенные годы мы трудились по 8—10 часов в сутки без выходных и отпусков, без каких-либо поблажек на малолетний возраст.

За опоздание на работу (до 3 раз по 20 минут) и прогулы судили всех по единым законам — лагеря от 6 месяцев до 3 лет. И, поверьте, никто не роптал, все знали, что такие суровые законы диктуются требованиями фронта, жаждой победы. И ковали победу все, в том числе и мы, пацаны. Невольно напрашивается сравнение об эксплуатации детского труда, будь то в фашистском или в нашем тылу. Ведь для полуголодного, плохо одетого подростка непосильный труд одинаково негативен.

Сейчас Германия материально компенсирует страдания бывших малолеток. В России тоже что-то делается. Причем ветераны трудового фронта России сейчас добиваются, чтобы их приравняли к ветеранам войны. А в родной Беларуси? В периодической печати изредка появлялись робкие напоминания белорусских ветеранов трудового фронта о своем существовании и запросах. На все их пожелания ответов не последовало. А нас осталось так мало, нам всем за 70. Непосильный труд, полуголодное и полураздетое существование не лучшим образом отразились на здоровье ветеранов трудового фронта. И как обидно, что мы в Беларуси властью забыты!

Алексей СТАСЕВИЧ,
житель г.Барановичи.

Міжнародны дзіцячы літаратурна-мастацкі конкурс

«Нашчадкі змагарнай славы»

Прысвячаецца 490-годдзю бітвы пад Оршай і 210-годдзю паўстання Тадэвуша Касцюшкі

Міжнароднае грамадскае аб'яднанне "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" абвяшчае 5-ы міжнародны дзіцячы конкурс сярод школьнікаў 12—14-гадовага ўзросту. Конкурс будзе адбывацца па дзвюх намінацыях: мастацкія працы (малюнкі) і літаратурныя творы.

Экспертнай камісіяй будуць разглядацца творы,

якія адлюстроўваюць падзеі і лёс гістарычных асобаў нашай змагарнай мінуўшчыны і прысвечаны барацьбе беларусаў за волю і незалежнасць Бацькаўшчыны з часоў Рагвалода і Рагнеды да XX ст.

Усе працы павінны мець прозвішча і імя ўладальніка, узрост, зваротны адрас, па магчымасці кантактныя тэлефоны.

Прымаюцца малюнкі памерам А3 (420 x 295) і А2 (420 x 590), а таксама літаратурныя творы (апавяданні, вершы, сачыненні, нарысы і інш).

Працы на конкурс прымаюцца да 20 красавіка.

Адрас для дасылкі:
МГА "ЗБС "Бацькаўшчына",
вул. Рэвалюцыйная, 15.
Мінск, 220030.

Пераможцы атрымаюць каштоўныя падарункі.

Кантактны тэлефон у Мінску:
(017) 289 31 94.

Эмоцыі.

Фота ByMedia.net

ТАК ДУМАЮ

Лучше строить собственный дом

Прочитав интервью Алексея Симонова в "Народной воле" под названием "Не делайте Сталина из Лукашенко", хотел бы продолжить тему, обратившись к самому Алексею Кирилловичу.

Совершенно верно вы заметили, многоуважаемый: Лукашенко — не Сталин. Он, скорее, типичное явление русифицированного, советизированного белоруса. А политическая борьба его оппонентов — это борьба со своим недавним прошлым, борьба бывших советских белорусов с самими собой — за белорусскую Беларусь.

Говоря о языках, вы, Алексей Кириллович, подсказываете белорусам: "больше знать всегда лучше, чем меньше" — и тут же, явно противореча собственному совету "больше", почему-то призываете говорить ... на *одном* языке. Где логика? В чем тогда смысл "большего знания"? Неужели эта аксиома (кто ее оспаривает?) касается только белорусов? В Беларуси белорусского языка осталось почти ничего. А вы призываете отказаться даже от этого. Ничего себе совет!

Вы правы, что с помощью русского языка "расширяется сфера влияния". А именно: посредством этого языка расширяется сфера влияния России на своих соседей. Именно поэтому Россия инспирирует в Прибалтике языковый вопрос. Советская империя вывела "гомо советикуса русскоязычного". По причине экспансионистских устремлений России — и это ни для кого не тайна — белорусы уже не задают себе вопрос "на каком языке молчать?" Они молчат... на русском, да уже и думают на нем (многие, во всяком случае).

Когда-то известный русский критик-демократ Добролюбов считал, что "белорусы еще скажут свое слово". Но каждый народ "свое слово" может сказать только *на своем языке*. На чужом — это будет уже не свое слово. Белорусы молчат *на чужом языке* потому, что думают *не свою мысль*, говорят *не свое слово*, делают *не свое дело*, проживают *не свою жизнь*. Потому-то нормальные граждане нашей страны, ее патриоты выступают отнюдь не против русского языка как такового, а против использования его в закабалении умов, душ и территорий других народов — то есть явно в политических, имперских целях соседней державы.

На ваш взгляд, ныне якобы происходит отрадное: "Беларусь адекватно ощущает себя и в истории, и в географии. Белорусы начинают ощущать себя и отдельной культурой"... На самом же деле до этого, увы, еще очень далеко. Неужели Вы, уважаемый Алексей Кириллович, и впрямь считаете, что, скажем, польская культура может существовать и развиваться на немецком языке, а русская — на японском? Разве могут белорусы ощущать себя *отдельной культурой* на чужом языке, если язык — это культура народа, а культура немыслима без языка этого народа?

Каждый народ ощущает себя *только на родном языке*. И приведенный Вами пример с Индией, считаю, неудачен. Английский язык в этой стране — язык бывших колонизаторов. Значит ли это, что Беларусь должна оставаться языковой колонией России? Да и знание индусами английского там отнюдь не заменяет им родных хинди, бенгальского, маратхи, пенджаби и других, и власти этой страны отнюдь не проводят политики вытеснения родных языков на пользу одного — английского. Языковая же политика в Беларуси, а именно — искаженный на практике принцип билингвизма — привела к появлению в нашей стране уже нескольких поколений безграмотно думающих и говорящих — как на русском, так и белорусском — людей. Малопривлекательная "трасянка" — это ведь результат русификации. Отказавшись от своего, и чужого знать не будешь.

Как известно, мышление человека формируется на первом, обычно родном языке. Вы ведь, уважаемый Алексей Кириллович, вряд ли хотели бы, чтобы ваши внуки формировали свое мышление на ином, неродном языке. А для миллионов белорусских детей, формирующих свое мышление на чужом — русском, это уже, к великому сожалению, реальность.

Инстинкт самосохранения присущ всему живому, включая и человека. Именно язык не дает каждому народу исчезнуть с лица Земли, потому что, по версии лингвистов, языки возникли в процессе *совместного* труда людей, их совместного существования, понимания и *выживания*. По другой версии, языки народам дал Бог, и, в любом случае, *не людям их отменять*. Французы не превратились ни в "стадо", ни в "стаю", создав не так давно Институт защиты французского языка во Франции. От кого? От самих французов! От бездумного засорения, обеднения, порчи ничем не заменимого духовного сокровища. *Это и есть инстинкт самосохранения народа,* потому что все свои духовные и материальные ценности он создавал и создает на своем родном языке.

Вы утверждаете, что "легче говорить на одном языке". Знание *одного* языка привело к постройке Вавилонской башни. Неужели человечество так и не поняло, для чего Бог "смешал языки" народам? Для того, чтобы народы, каждый *на своем* языке, занимались *своим* делом, а не строили *совместную* башню (государство) *на одном* языке. Это *предостережение* человечеству от возможного слияния всех народов и языков в один, от потери многообразия и самобытности, без которых мир потерял бы и устойчивость, и жизнеспособность, и красоту.

Вы говорите, что "России повезло больше. Ее масштабы не сильно изменились по сравнению с масштабом бывшего СССР". Если вы считаете, что масштаб страны — это везение, то давайте решим такую задачу. Была Российская, потом — Советская империя, затем — социалистический лагерь. Последний распался, Советская империя распалась. Что будет дальше?

На самом деле, пожалуй, России повезло меньше — у нее больше проблем. И если "дефицит собственного достоинства" белорусы смогут со временем восполнить путем *созидания*, "наращивая чувство собственного достоинства, увеличивая собственные амбиции" (тут я полностью с вами согласен), то россиянам избавиться от имперского комплекса — комплекса "старшего брата" — можно лишь путем *разрушения* имперского сознания, уменьшения собственных амбиций, складывавшихся веками.

Уважаемый Алексей Кириллович! Вы говорите, что у нас "за последние 5—7 лет ситуация в этом плане (в плане аутентичности — **А.Р.**) изменилась к лучшему". Если это так, то зачем тогда создан фонд "За новую Беларусь" и что конкретно нового добавит он к этому "лучшему"? Если фонд будет формировать мысль о преимуществе жизни в совместном "славянском рае", то, во-первых, мы там уже были, а, во-вторых, в плане сохранения аутентичности и россиянам, и белорусам лучше строить *собственные* дома. И по-добрососедски жить в них. Ибо в одном доме (башне) снова может возникнуть у кого-то соблазн перейти на один язык, после чего союз (Вавилонская башня) в очередной раз рухнет. Если человечество не поняло смысла первого пришествия Христа, оно не поймет и второго...

С уважением —

Алесь РАЩИНСКИЙ,
композитор.

Минск.

СПОВЕДЗЬ

Рудыя кропелькі каштанаў

Дрэва было высокае і разложыстае. Кожную восень яно скідала на зямлю мноства пладоў. Круглыя зеленаватыя каробачкі лопаліся, і са свайго другога паверха я любіў назіраць, як з іх, нібы кураняты з яйкаў, вылупліваліся рудыя каштаны. Суседскія дзеці збіралі плады для нейкіх забаў, але іх менш не станавілася, бо падалі і падалі з высокага дрэва. У тую памятную раніцу я таксама падышоў да акна, каб па прывычцы зірнуць на каштан, але думкі мае не былі настроены на лірычны лад. Хутчэй наадварот: вялікая трывога і сумненні пасяліліся ў сэрцы, а найбольш мучыў страх. Мучыў днём і ноччу ўжо на працягу двух тыдняў. І я нікому не мог пра яго сказаць. Глядзеў у акно, і рудыя кропелькі каштанаў расплываліся ў тумане слёз.

Жонка падышла да мяне і таксама зірнула ў акно.

— А няпраўду кажуць людзі, што садзіць маленькі каштанчык нельга, бо, калі ён вырасце і стане роўным з чалавекам, яго пасадзіўшым, то чалавек той памрэ. Я хацела гэта праверыць і некалі пасадзіла зусім маленькае дрэўца, а яно ўжо даўно мяне перарасло. Мы з ім зраўняліся яшчэ тады, калі я выходзіла замуж. А цяпер у нас ужо сын вырас, унукі ў школу ходзяць...

Яна паклала сваю галаву мне на плячо і ад гэтага пяшчотнага дотыку слёзы яшчэ больш пацяклі з маіх вачэй. Я неўпрыкмет для Ніны плакаў ад жалю да самога сябе. Два тыдні таму пайшоў у паліклініку, бо ўжо доўгі час балеў страўнік, і доктар знайшоў страшную хваробу, ад якой яшчэ ніхто не прыдумаў паратунку.

— Можаце з'ездзіць у абласную бальніцу на аперацыю, але, як паказваюць аналізы і даследаванні, рабіць гэта позна. На маю думку, аперацыя толькі паскорыць развіццё хваробы. Прабачце, што гавару адкрыта, але вам ужо засталося нядоўга... Завяршайце свае зямныя справы...

Ён паглядзеў на мяне неяк вінавата, нібы просячы прабачэння за сваю бездапаможнасць, і на развітанне моцна пацiснуў руку.

— Заходзьце, калі будзе вельмі моцна балець. Прыпішу абязбольваючыя ўколы.

За два тыдні, што мінулі пасля нашай гутаркі, боль не павялічыўся, але і не зменшыўся. Я баяўся казаць пра свае пакуты Ніне, бо ў яе было хворае сэрца. Але ж такім яно было не першы год. Палечыцца і далей жыве. А я, ніколі не ведаючы ні грыпу, ні нават звычайнай прастуды, павінен праз якія паўгода легчы ў труну. Ніна застанецца жыць, бо нездарма кажуць, што скрыпучае дрэва доўга скрыпіць. Дык чаму я павінен яе шкадаваць? Яна па мне паплача-паплача, ды яшчэ і замуж пойдзе, бо выглядае значна маладзейшай за свае пяцьдзесят гадоў. Вунь, у густых чорных валасах ні пасмачкі сівізны... І не са мной, а з некім другім будзе любавацца каштанамі вось з гэтага самага акна, не на маё плячо пакладзе сваю галаву...

— Ніна, а ці ведаеш ты, што ў мяне рак страўніка? — як абухом па галаве ўдарыў. — І жыць мне засталося нядоўга. Доктар сказаў, што аперацыю рабіць ужо позна...

Гаварыў, не адрываючы позірку ад акна. Пачуў толькі, як з майго пляча з'ехала яе галава, як Ніна без прытомнасці ўпала ля маіх ног. Я спалохаўся, пабег па нашатыр, але ён не дапамог, і тады дрыжачымі рукамі пачаў набіраць нумар "хуткай дапамогі".

У жонкі быў цяжкі сардэчны прыступ, і яна праляжала ў бальніцы больш за месяц. Расказала кабетам у палаце пра маю хваробу і тыя давалі ўсялякія парады.

Ніна прымушала мяне піць керасін, сядзець на дыеце, заварваць і піць розныя травы. Я мала верыў ва ўсё гэта, але рабіў, як яна казала, бо сапраўды, калі топішся, то і за саломінку схопішся.

— Толькі сыну не пішы пра нашы дамашнія праблемы, а калі ён звоніць, то гавары бадзёра, рабі выгляд, што ўсё ў нас добра. Скажы, што я ў бальніцы не з сардэчным прыступам, а проста легла падлячыцца, як і кожны год. Ён ужо да гэтага прывык, — прасіла жонка.

Наш Раман з сям'ёй жыў у далёкай Цюмені і дапамагчы нам не мог нічым. Дык навошта яго дарэмна турбаваць. Толькі перажываць будзе.

Ніну ў бальніцы падлячылі, але вялікай палёгкі не было. Яна адчувала слабасць ва ўсім целе, была белая ў твары, прапаў апетыт. Праз некаторы час ёй далі другую групу інваліднасці. Са школай, дзе шмат гадоў адпрацавала настаўніцай англійскай мовы і якую так любіла, прыйшлося развітацца назаўсёды.

Я таксама меў другую групу, і мы абое сядзелі дома. Ніна кожную раніцу падоўгу стаяла ля акна і назірала, як па вуліцы дзеці бягуць у школу, як радасныя коўзаюцца па першым лядку, гуляюць у снежкі.

Першы раз за ўсе трыццаць гадоў, што пражылі разам, мы не сустракалі Новы год. Рана леглі спаць, але абодвум не спалася. Я ўжо каяўся, што сказаў жонцы пра сваю хваробу так раптоўна, жорстка, нібы ў лоб выстраліў. Мужчынскі эгаізм зрабіў сваю чорную справу...

Наступіў сакавік. У гэтым месяцы, па прагнозу доктара, я павінен быў памерці. Але дзівадзіўнае — боль у страўніку змяншаўся. Я кінуў абрыдлую дыету і пачаў есці ўсё, чаго хацелася. А ў пачатку красавіка пайшоў у паліклініку на прыём. Зноў здаў аналізы, прайшоў абследаванні.

— Неверагодна! — усклікнуў доктар, калі прачытаў шматлікія паперкі. — Дзе дзелася ваша хвароба?! Няма ўжо яе, разумееце, няма! Цяпер будзеце жыць доўга...

Я ляцеў дадому, як на крылах, каб падзяліцца з жонкай сваёй радасцю. Гэта яна мяне вылечыла, прымушаючы піць усялякія лекі, аж да смярдзючага керасіну.

Сваім ключом адамкнуў дзверы, пераступіў парог, але замест слоў з губ сарваўся крык адчаю: у прыхожай на дывановай дарожцы ляжала Ніна. Каля яе валяўся тэлефон, які, падаючы, сцягнула з палічкі. У руцэ была заціснута трубка. Можа хацела паклікаць суседку, можа "хуткую дапамогу", ды не паспела. Пакуль я там хадзіў па ўрачэбных кабінетах, потым радаваўся свайму выздараўленню, яна сканала...

...Зноў прыйшла восень. Першая восень без Ніны. Па-ранейшаму сыплюцца долу каштаны, але яны мяне ўжо не радуюць, як не радуе нічога ў гэтым жыцці. Калі на пахаванне жонкі прыязджаў наш сын, я расказаў яму пра тое, як сваім эгаізмам звёў Ніну ў магілу. Ён пайшоў з дому не развітаўшыся. І з таго часу не звоніць і не піша. Калі пазваню я, пачуе голас і адразу ж кладзе трубку. Я ведаю, што ён мне не даруе ніколі.

Групу інваліднасці ў мяне знялі, і я зноў пачаў хадзіць на работу. Толькі ў школе, з дзецьмі, дзе працую настаўнікам музыкі, крыху забываюся пра сваё гора, адзіноту і адчай. Я зайздрошчу Ніне і, шчыра кажучы, хацеў бы быць на яе месцы. Але хваробы і смерць забыліся пра мяне, пакінуўшы душу гарэць пякельным агнём на гэтым свеце, а не на тым...

З пашанай —

Мікалай Васільевіч.

Запісала
Леанарда ЮРГІЛЕВІЧ.

Народная Воля

19 ЛЮТАГА 2004 г.

ЧТО ПРОИСХОДИТ В МИРЕ

Шаттлы начнут летать не раньше января 2005 года

Первый полет американского шаттла состоится не ранее января-марта 2005 года. С таким заявлением выступил один из работников администрации NASA. Ранее осуществить первый после катастрофы шаттла Columbia запуск шаттла планировалось в сентябре-октябре, однако в Агентстве приняли решение отложить возобновление полетов в связи с необходимостью более тщательно изучить распределение потоков воздуха вокруг внешнего топливного резервуара челноков. Особое внимание к проблеме с внешним резервуаром вызвано тем, что, по мнению специалистов NASA, именно недостатки конструкции бака привели к катастрофе Columbia во время спуска челнока на Землю 1 февраля 2003 года.

Основной версией катастрофы шаттла является предположение о том, что при старте корабля от топливного бака откололся кусок терморизоляционного материала, повредивший корпус Columbia и нарушивший теплозащиту корабля.

По словам представителя NASA, запуск челнока Atlantis с очередной экспедицией не может быть осуществлен в 2004 году, поскольку инженеры Агентства просто не успевают выполнить все процедуры по обеспечению запуска, предусмотренные новыми правилами, вступившими в силу после катастрофы Columbia.

В Токио обстреляли здание Министерства обороны

В столице Японии Токио возле здания военного ведомства страны — Агентства обороны Японии — произошло два взрыва. По предварительным данным полиции, взрывы произошли в результате разрыва двух ракет, которые, по всей видимости, были выпущены по зданию агентства с территории расположенного рядом храма. Полицейские обнаружили там две стальные трубы, которые, предположительно, использовались для запуска ракет. Как сообщается, заметных разрушений здания агентства не зафиксировано. По предварительной информации, никто из людей не пострадал.

Оперативные службы предполагают, что акция могла быть осуществлена противниками решения японского правительства направить миротворческий контингент в Ирак. Возможно, речь идет об исламских экстремистах или местных левых радикалах. В январе Япония приняла решение направить в Ирак около тысячи своих военных, в настоящее время около 100 из них уже переброшены туда. Японские войска размещены за пределами своей страны впервые со времен Второй мировой войны.

Франция может отправить миротворческий контингент на Гаити

Министр иностранных дел Франции Доминик де Вильпен пообещал оказать помощь бывшей французской колонии Гаити, где продолжается антиправительственный мятеж. По словам де Вильпена, Франция готова отправить на остров гуманитарный груз. При этом он заявил, что французское правительство также рассматривает вопрос о размещении на Гаити миротворческого контингента. Мятеж на Гаити начался в начале февраля, когда противники президента страны Жана Бертрана Аристида захватили контроль над городом Гонаив. Вскоре жители еще 10 городов на севере и западе государства присоединились к мятежникам и потребовали отставки Аристида.

В результате столкновений между сторонниками и противниками правительственного режима погибли около 50 человек.

Полиция Гонконга арестовала агента ФБР за 15 патронов

В аэропорту Гонконга был арестован агент ФБР, в ручной клади которого были обнаружены 15 боевых патронов и магазин от пистолета, сообщает CNN со ссылкой на источники в местной полиции. Арест был произведен еще 8 февраля, когда 39-летний сотрудник американской спецслужбы делал пересадку с одного рейса на другой. По местным законам запрещается провоз боеприпасов без лицензии, однако на данный момент неизвестно, будет ли агенту предъявлено обвинение. По некоторым данным, агент просто забыл, что у него в багаже лежат патроны, причем самого пистолета при нем не было.

Сотрудник спецслужб следовал маршрутом из Нью-Йорка в Бангкок, однако неизвестно, была ли связана его поездка с выполнением служебных обязанностей. По словам представителя гонконгской полиции, после ареста агент был освобожден под залог, и в среду ему надлежит явиться в полицейский участок.

Буша обвинили в косвенной поддержке диктаторских режимов

Война с терроризмом, объявленная администрацией президента США Джорджа Буша, привела к серьезным нарушениям прав человека в ряде стран, правительства которых усилили преследования граждан. Об этом говорится в докладе Международного института стратегических исследований, штаб-квартира которого находится в Лондоне. В числе других государств, которым помогла американская администрация, автор доклада профессор Розмари Фут назвала Пакистан и Узбекистан. [illegible] принять репрессивные законы, сославшись на то, что они идут в духе американского Патриотического акта, направленного против терроризма.

Фут также утверждает, что американская администрация сама нарушила права человека, создав лагерь заключенных на военной базе в Гуантанамо, где содержатся захваченные в Афганистане талибы. Как говорится в докладе, при допросах подозреваемых в терроризме американские спецслужбы нарушили положения конвенции против пыток, принятой в 1984 году и подписанной США десятью годами позже. По словам Фут, США передали несколько заключенных странам, где против них с большой вероятностью могут быть применены пытки.

Латвия переоборудует для нужд НАТО бывшие советские военные аэродромы

Бывшие советские военные аэродромы в Латвии планируется переоборудовать для нужд НАТО. Министр обороны Латвии Гиртс Кристовскис заявил в интервью газете Latvijas Avize, что переоснащение аэродромов в Риге и Лиелварде, городе в 60 километрах к востоку от столицы, начнется уже в этом году. По словам министра, аэродромы не будут принадлежать североатлантическому альянсу, но будут использоваться для выполнения задач, стоящих перед странами — членами НАТО. Кроме того, министр считает, что в будущем "могла бы быть создана объединенная эскадрилья штурмовиков прибалтийских стран для выполнения задач по патрулированию" совместного воздушного пространства Балтии.

Говоря о возможных протестах со стороны России в отношении создания таких военных аэродромов на территории Латвии, Кристовскис заявил, что "у России не может быть возражений", поскольку "она не имеет ни морального, ни юридического основания" для политической риторики.

С ЛЕНТЫ БИ-БИ-СИ

Из Голландии вышлют беженцев

Парламент Нидерландов проголосовал за закон о высылке из страны тысяч соискателей политического убежища, которым было в нем отказано. 26 тысяч человек будут депортированы из страны. Некоторые из них прожили в Голландии несколько лет. Законопроект, в пользу которого высказывается правительство, поддерживается и частью населения страны, однако многие в этом традиционно терпимом обществе недовольны им. Один из соискателей убежища, которому грозит депортация, в знак протеста зашил себе глаза и рот.

Законопроект относится к тем, кто приехал в страну до 1 апреля 2001 года. 2300 человек, чьи случаи признаны наиболее серьезными, получили разрешение остаться, однако 26 тысяч должны, согласно документу, покинуть страну в течение трех лет.

Парламентское большинство поддерживает эти планы. Однако против выступают многие известные члены голландского общества, в том числе Совет церквей и ряд мэров. "Многие беженцы живут в критических условиях. У них физические и психические проблемы, их семьи разрушены, а на родине у них небезопасно", — говорится в письме Совета церквей правительству. Комиссар ООН по делам беженцев Рууд Любберс выразил обеспокоенность планами голландских властей.

Известная правозащитная организация Human Rights Watch тоже осудила законопроект, заявив, что беженцам, в том числе и детям, придется отправиться обратно в опасные районы. Однако голландские власти заявляют, что не собираются высылать тех, кому грозит подлинная опасность.

В Китае арестован интернет-диссидент

Китайские власти предъявили официальное обвинение в подстрекательстве к свержению государственной власти Ду Даобину, находившемуся под стражей с октября прошлого года.

40-летний диссидент Ду Даобин был арестован за то, что распространил в Интернете 28 статей критического по отношению к китайским властям характера. По словам представителя Бюро общественной безопасности центральной провинции Хубей, статьи представляли собой петиции с призывами к свержению социалистического строя в Китае.

Одна из статей Даобина была посвящена принятию нового закона о безопасности, который вызвал в китайской общественности много споров. Обсуждение проекта закона было отложено в прошлом году после широкомасштабных протестов на улицах Гонконга.

Как передает местное агентство новостей "Синьхуа", Ду Даобин также помогал за определенное вознаграждение другим диссидентам публиковать свои статьи в Интернете.

По словам представителей полиции, Ду Даобин "превысил свое законное право на критику правительства". Однако, где проходит черта дозволенного остается неясным. Ду Даобин до ареста работал в медицинской страховой компании в городе Инчен провинции Хубей.

Его арест привлек внимание правозащитников, прессы, а также единомышленников Даобина. За их подписью было послано письмо премьер-министру Китая с требованием освободить диссидента.

В Интернете сторонниками Даобина был создан специальный сайт www.mzyzy.com, на котором размещена петиция в его защиту. Протестующие против ареста китайского диссидента настаивают на том, что Пекин нарушает таким образом право людей на свободу слова.

Тем временем количество подобных дел продолжает расти. По данным организации "Международная амнистия", сейчас в тюрьмах Китая находятся как минимум 54 человека, которых обвиняют в пересылке сообщений или создании веб-сайтов, содержавших критику властей. Кроме того, значительное число людей было арестованы за распространение информации о вирусе атипичной пневмонии.

В Китае существует специальное отделение полиции, занимающееся преступлениями в Интернете, в число которых входит публикация политически неверной литературы.

В то же время представители правозащитной организации Human Rights утверждают, что достаточных оснований для предъявления обвинения Ду Даобину нет, и, вполне вероятно, он будет скоро выпущен на свободу под залог. Такая же история произошла в прошлом году со студенткой Лиу Ди, обвиненной в распространении в Интернете призывов к свержению существующего строя.

ЛЮБОПЫТНО

К врачу после рекордного поцелуя

Итальянец, побивший мировой рекорд по продолжительности поцелуя, вынужден был обратиться к медикам. Ему даже пришлось провести некоторое время с кислородной маской на лице.

Организаторы "поцелуйного марафона", прошедшего в городе Виченца на севере Италии, заявили, что поцелуй Андреа Сарти и его подруги Анны Чен продолжался 31 час 18 минут. После того как рекорд был побит, медикам пришлось в экстренном порядке провести Сарти сеанс интенсивной терапии.

По сообщениям из Италии, Андреа Сарти и Анна Чен решили принять участие в марафоне ради того, чтобы выиграть приз в 12700 долларов. Этих денег им не хватало для того, чтобы сыграть свадьбу. Правила соревнований были очень строгими — участники не могли есть, пить, отправлять естественные надобности и говорить. Организатор турнира Лучано Гаджиа так объяснил феноменальный результат рекордсменов: "Они очень хорошо сконцентрировались и не думали о том, сколько прошло времени". Если представители Книги рекордов Гиннесса зарегистрируют результат итальянцев, то можно будет говорить, что предыдущий рекорд побит на 19 минут.

Шварценеггер устроит рай для курящих

Губернатор Калифорнии Арнольд Шварценеггер, известный своим пристрастием к сигарам, собирается снять часть крыши над внутренним двориком калифорнийского Капитолия, чтобы устроить там площадку для курения.

Таким образом, он надеется обойти закон штата, запрещающий курение в офисах, барах и ресторанах. Там же планируется выделить зону для приема гостей в полуофициальной обстановке. По словам пресс-атташе Шварценеггера Терри Карбо, это поможет создать более позитивную атмосферу, в которой с губернатором можно будет общаться на равных, в отличие от ситуации, когда он сидит за рабочим столом в своем кабинете.

Сам Арнольд утверждает, что его привычка уже принесла ему политические дивиденды. Например, за курением сигар ему удалось убедить лидеров демократического большинства в законодательном собрании штата одобрить законопроект о долгосрочном займе на сумму 15 миллиардов долларов, чтобы покрыть огромный дефицит бюджета.

В то же время решение губернатора возмутило противников курения. В прошедшие выходные у здания Капитолия в Сакраменто собрались несколько десятков человек, чтобы выразить протест против планов Шварценеггера по созданию площадки для курения в стенах госучреждения. Они несли плакаты с изображениями выдающихся политиков и актеров, умерших от болезней, вызванных курением.

СТАРОНКІ ГІСТОРЫІ

Болей за 210 гадоў таму, 23 верасня 1793 года, у час апошняга сойма Рэчы Паспалітай, што праходзіў у Новым замку ў Гародні, адбылося знакамітае "нямое пасяджэнне". Яно ўвайшло ў працы многіх польскіх гісторыкаў; у нас, у Беларусі, пра яго ведаюць далёка не ўсе.

Прапануем увазе чытачоў "Народнай волі" яшчэ адну старонку нашай гісторыі.

Гродзенскі сойм 1793 года: «нямое пасяджэнне»

Здзейсніўшыя вясной 1793 года другі падзел Рэчы Паспалітай, Расія і Прусія вырашылі прымусіць яе асвяціць іх гвалт шляхам палюбоўнай уступкі ўжо захопленых тэрыторый. Зацвярджэнне падзелу планавалася здзейсніць на сойме, спецыяльна дзеля гэтай мэты скліканым у Гродне. Варшава была занадта радыкальна настроена дзеля такога мерапрыемства.

Уладкаваць прыкрытую хітрасцю і падманам справу падзелу было даручана вядомаму расійскаму дзяржаўнаму дзеячу, выхадцу са старажытнага роду з Даніі графу Якаву Сіверсу, прызначанаму Кацярынай II надзвычайным і паўнамоцным паслом у Рэчы Паспалітай.

Сіверс, які з'явіўся ў Варшаве і Гродне "ў час крайняга бяссілля Рэчы Паспалітай і крайняй магутнасці над ёю Расіі", выклікаў тут цікавасць і павагу, надзеі і страх. Яго прыбыццё ў Гродна было сустрэта громам гармат і натоўпам народу. У горадзе, як і ў цэлым у дзяржаве, адбыўся раскол на прыхільнікаў саюза з Расіяй і праціўнікаў. Першыя спяшаліся заявіць пра гэта перад паслом. Сярод тых, хто меў уплыў на дзяржаўныя справы, было нямала шукальнікаў пасад, прыбыткаў, старостваў. Яны нават канкурыравалі паміж сабой у забяганні перад Расіяй. На іх і зрабіў стаўку Сіверс. Палова выдаткаў на паднашэнні ім рабілася за кошт прускага пасла Бухгольца, які таксама прыехаў у Гродна.

З дапамогай двух магутных рухавікоў — подкупу і страху — на сойм былі абраны дэпутаты, згодныя падпісаць усё, што ім загадаюць. Сіверс плаціў за Расію, Бухгольц — за Прусію. Ад паловы да 2/3 дэпутатаў гродзенскага сойма мелі фінансавыя абавязацельствы перад дзяржавамі, патрабаванням якіх яны як грамадзяне Рэчы Паспалітай павінны былі бы процістаяць. Найгоршы прыклад даваў сам кароль. Ён атрымаў падчас сойма з рук Сіверса не менш як 35 тысяч дукатаў. Кожны "шараговы" дэпутат абыходзіўся для Расіі па 200 чырвонцаў у месяц. У гэтым не было нічога новага для Рэчы Паспалітай. Як раней плацілі перад кожным соймам уплывовыя магнаты, так цяпер рабілі Расія і Прусія.

Але не толькі надзеі на асабістыя выгады ад імператрыцы схілялі большасць абраных на сойм дэпутатаў да саюзу з Расіяй. Сярод іх былі і перакананыя, што лепшая будучыня для іх Бацькаўшчыны — у цесным з ёю аб'яднанні. У той жа час гэтая адданая Расіі большасць, абураная вераломствам Прусіі і нанесенымі з яе боку крыўдамі, палала пачуццём нянавісці да гэтай краіны. Патрабаванні Прусіі падтрымлівалі толькі некаторыя падкупленыя ёю дэпутаты.

У выключных абставінах расійскага дыктату, сярод тэрору і карупцыі, не ўдалося, аднак, запоўніць ніжнюю палату сойма — так званую пасольскую ізбу — крэатурамі без сумлення. На дэпутацкі камплект не хапіла здраднікаў. Старанна падрыхтаванае дэпутацкае сіта падвяло... Нягледзячы на ўсе захады, трапілі на сойм і нешматлікія годныя, непадкупныя і адважныя патрыёты сваёй краіны.

І вось абраныя на павятовых сойміках дэпутаты з'ехаліся ў Гродна. Тут для іх наймалі кватэры і экіпажы, давалі абеды і плацілі дараванне. Здавалася, пры такой раскладцы сіл справа далучэння зямель пойдзе, як па масле. Аднак выкрутасы і хітрыкі праціўнікаў падзелаў, што трапілі ў кола дэпутатаў, ды і тых, хто, пажывіўшыся за кошт дзяржаў, якія дзялілі Рэч Паспалітую, захаваў вернасць ёй, ускладнілі ход сойму і зацягнулі яго амаль на паўгода.

Сойм, які планаваўся на два тыдні, працаваў з 17 чэрвеня па 24 лістапада 1793 года. Ён стаў апошнім і адначасова самым бурным парламентам у гісторыі Рэчы Паспалітай, аказаў жорсткае супраціўленне дамаганням дзяржаў-захопнікаў. Гэты адпор здзіўляў Еўропу, блытаў карты палітыкаў і на тры месяцы (у параўнанні з разлікамі Сіверса) зацягнуў час падпісання трактата аб другім падзеле.

Трагічная сітуацыя, у якой апынуліся дэпутаты, беспрыкладны гвалт, якому яны падвергліся, пафас соймавых выступленняў, рэха якіх разносілася па свеце, надавалі гродзенскаму сойму рысы трагічнай узнёсласці. Але бессаромная прадажнасць дэпутатаў, кантраст паміж іх палымянымі прамовамі і фінансавымі разлікамі з расійскім паслом, пагоня за забавамі схіляюць прызнаць яго ганебным і прыкрым фарсам.

З першага ж пасяджэння сойма пачаліся збоі. Дэпутаты аказалі нечаканае супраціўленне спачатку ў працэдурных пытаннях. Нельга было прымусіць іх зрабіць ніводнага наступнага кроку, не ўжываючы пры гэтым пастаяннага моцнага ціску на іх. Выбар маршалка (старшыні, або спікера, сойма) працягваўся тры дні і ішоў так бурна, што скінулі распяцце, паваліліі малітоўную лаўку перад ім. Не маючы магчымасці ўціхамірыць пасольскую ізбу, Сіверс пайшоў ужо на трэці дзень сойма, 19 чэрвеня, на арышт шэрагу дэпутатаў.

Маршалкам абралі нягодніка "чыстай крыві" Станіслава Бяліньскага. Ён прынёс прысягу недзе ў куце, хаваючыся за спінамі гэткіх жа нягоднікаў, якія на гэты раз абаранілі яго ад кулакоў раз'юшаных патрыётаў. Падчас сойма ён ні разу не дапусціў тайнага галасавання. Адкрытае галасаванне ва ўмовах, калі побач чакалі кібіткі і казакі з нагайкамі, было непрыкрытай прынадай тэрору.

Дэлегатаў сойма ўмоўна можна падзяліць на тры групы.

I. Самы зацяты адпор аказвала купка патрыётаў. Усяго іх было на сойме крыху больш за 20 чалавек, пры агульнай колькасці 140 дэпутатаў. Гэта нямала, улічваючы невялікую агульную колькасць членаў сойма. Зусім хапіла б, каб атрымаць большасць пры тайным галасаванні. Іх роля была несуразмерна большай з іх колькасцю. Нельга было чакаць, што яны змогуць перашкодзіць новаму падзелу. Адзінай іх надзеяй было зацягванне часу, каб дачакацца змены еўрапейскай сітуацыі, якая магла б выратаваць Рэч Паспалітую. Гэта група вяла барацьбу да апошняга, з абурэннем адкідваючы любімы аргумент большасці, што згодай на падзел яны забяспечаць засталай рэшце Рэчы Паспалітай цэласнасць і незалежнасць. Іх лозунгам быў: **"Калі прыйдзецца загінуць, то загінем з гонарам, а не з ганьбай".** Яны не раз перакрэслівалі хады Сіверса і Бухгольца, змаглі даўжэй, чым гэта можна было чакаць, адтэрмінаваць прыход немінучага паражэння, ратуючы гродзенскі сойм ад поўнай ганьбы. Найбольш выдатнымі прадстаўнікамі апазіцыі былі Сымон Скажыньскі, Сымон Шыдлоўскі, Дыянісі Мікорскі, Ксаверы Стаіньскі, Юзаф Кімбар і іншыя.

Памылка апазіцыі ў тым, што яна ніколі не выступіла адначасова, не мела праграмы і кіраўніцтва. Але яе вылучала аратарская актыўнасць. З моманту адкрыцця сойма і да гістарычнага "нямога пасяджэння" 23 верасня пятнаццаць найбольш выдатных апазіцыянераў прамовілі амаль палову выступленняў на сойме.

II. На процілеглым баку былі адкрытыя здраднікі: Юзаф Анквіч, Юзаф і Шыман Касакоўскія, Пётр Ажароўскі — іх у наступным годзе напаткала шыбеніца ад рук паўстанцаў Касцюшкі, а таксама Адам Падгорскі і іншыя. Прыкладна 20 дэпутатаў выступалі ў ролі, якую ім акрэсліў Сіверс. Іх колькасць не была большай за колькасць апазіцыянераў.

III. Каля 100 чалавек, якія трапілі ў Гродна пад дыктоўку Сіверса, як ахарактарызаваў іх адзін з удзельнікаў сойма, "хацелі зарабіць на заняпадзе Айчыны". Адных падкуплялі грашыма, другіх абяцаннямі, трэціх і наогул было дастаткова запужаць. Менавіта гэтае "балота" ўласна і адыграла галоўную ролю ў паражэнні на тым сойме. Але нават сярод тых, хто прадаўся чужым інтарэсам, былі такія, якія зацягвалі справу, падавалі пратэсты, стваралі бачнасць супраціўлення, каб захаваць свой твар у вачах суайчыннікаў, уберагчыся ад асуджэння.

Кароль Станіслаў Аўгуст Панятоўскі — дарэчы, ураджэнец Беларусі — пачаў на тым сойме з высокапафаснай заявы, што не ўступіць і пядзі роднай зямлі. Сіверс адрэагаваў на гэта накладаннем рукі на каралеўскія даходы, што зламала і без таго вялае супраціўленне караля. Тады з каралеўскага трона паляцелі тактычныя заявы аб адрачэнні ад кароны. Потым пайшлі ўступкі... Кожны наступны дзень працы сойма расчароўваў грамадскую думку і змяншаў сімпатыі да караля. Сваім прыездам на сойм у Гродна і занятай пазіцыяй ён фактычна здзейсніў палітычнае самазабойства. Такое завяршэнне панавання Панятоўскага кінула цень на ўсё яго 30-гадовае праўленне.

Працэдуры, звязаныя з падпісаннем і ратыфікацыяй трактата з Расіяй, працягваліся ад 20 чэрвеня да 19 жніўня. Ён "прайшоў" нялёгка. Яшчэ больш цяжкай аказалася справа з Прусіяй. На абмеркаванне і падпісанне навязанага ёй трактата спатрэбілася больш як два месяцы — ад 20 ліпеня да 25 верасня. Утварылася моцная антыпруская апазіцыя. Спачатку дэпутаты доўга даказвалі несправядлівасць прускіх дамаганняў, прапаноўвалі адкласці сойм, закрыць яго, аддаць кавалак, на які прэтэндуе Прусія, Расіі, каб пасварыць гэтыя дзяржавы і сутыкнуць у вайне.

Вось як апісвае абстаноўку тых дзён пісьменнік Уладзіслаў Рэймант у сваім творы "Апошні сойм Рэчы Паспалітай": "Гродно представлял собой совершенно необычную картину — так возбужден и взволнован был он. Все и повсюду интересовались только одним вопросом — о трактате, в бесконечных спорах взвешивались шансы "за" и "против" его принятия или отклонения сеймом. Даже простонародье ярко выражало свою ненависть к Пруссии. Однажды ночью были выбиты стекла у Бухгольца — его квартиру пришлось окружить кордоном гренадеров Цицианова. Каких-то немцев едва удалось вырвать из рук разъяренной толпы. И серьезно заставил призадуматься тот факт, что средь бела дня на площади перед монастырем отцов-иезуитов был сожжен портрет прусского короля, а имена его приспешников в польском сейме были вывешены на посмешище многочисленной публики, которую казакам удалось разогнать только с помощью нагаек.

Сейм ежедневно представлял собой поле сражения между кучкой самоотверженных героев и целой вереницей колеблющихся, недальновидных и продажных, поддерживаемых могущественной коалицией беззастенчивой наглости соседних держав.

Беспрестанно произносились громовые речи, протесты, шли голосования. Беспрестанно вспыхивали споры, затяжные переговоры, длительные церемонии извинений перед поминутно оскорбляемым королевским величеством, завершаемые всеобщим целованием королевской руки, — только бы оттянуть хоть на один день, только бы этим сопротивлением разбудить совесть и криками отчаяния встряхнуть спящих".

У чаканні рашаючага пасяджэння некаторыя дэпутаты задумалі ўцячы з горада. Баючыся, каб не разбегся ўвесь сойм, Сіверс даў загад нікога з горада не выпускаць. Ужываючы пагрозы і розныя крутыя меры, ён прыспешваў дэпутатаў. Толькі рускаму калегу Бухгольц абавязаны тым, што прускае пытанне кранулася з месца і было вырашана на карысць яго дзяржавы. 2 верасня Сіверс для падштурхоўвання трактата з Прусіяй пайшоў на дэманстрацыю вайсковай сілы.

Калі 2 верасня падкуплены Бухгольцам пасол Адам Падгорскі прапанаваў згадзіцца на падпісанне трактата з Прусіяй — дарэчы, пазней ён атрымаў 800 злотых за сваю нікчэмную паслугу, — у зале пачалася страшная бура. Пахвілінна дэпутаты зрываліся з месцаў і таўкліся ў кулуарах. Часам здавалася, што вось-вось разгарыцца кулачны бой. Сярод агульнага галасу амаль не было чуваць прамоў. Шыдлоўскі ўпаў у шаленства, крычаў, што было сілы: "Шэльма, здраднік, і кожны, хто яго падтрымае, гэткі ёсць". Патрабавалі кары Падгорскага. Па патрабаванні караля той выйшаў з залы. Там на яго накінуліся лакеі, білі, парвалі кунтуш.

Расійскі пасол арыштоўваў дэпутатаў сойма, вывозіў іх з Гродна, абшукваў на прадмет зброі, акружаў замак войскам і гарматамі, насуперак прававым нормам уводзіў у залу пасяджэнняў узброеных расійскіх афіцэраў, дапускаў на пасяджэнне арбітраў. Але тое, што адбылося **23 верасня,** было сапраўды экстраардынарным. У час "нямой" сесіі рускі пасол ужыў адносна сойма несустраканыя да таго ў гісторыі парламентарызму сродкі. Сіверс пісаў тады Кацярыне II: **"Трактат з Прусіяй прайшоў гвалтам, ужыць які я прызнаў неабходным".**

На світанку 23 верасня казакі выхапілі прама з ложкаў і вывезлі з Гродна чатырох апазіцыянераў: Сымона Шыдлоўскага, Сымона Скажыньскага, Яна Краснадэмбскага і Дзіянісія Мікорскага. Гэта быў панядзелак. Пасля выхадных, к васьмі гадзінам вечара, соймавыя дэпутаты з'язджаліся на чарговае пасяджэнне, якому суджана было ўвайсці ў еўрапейскую гісторыю і ў школьныя падручнікі.

Замак зноў быў акружаны войскамі і гарматамі, жэрламі накіраванымі на палац. Пры гарматах стаялі кананіры з запаленымі кнатамі. Паслы прыйшлі ў жах, убачыўшы, як з імі збіраюцца абысціся. Ціхія і панурыя праходзілі яны праз строй грэнадзёраў і займалі свае месцы ў зале.

Увайшоў кароль. Расійскі генерал Раутэнфельд заняў месца пры каралеўскім троне і абвясціў сабраным дэпутатам, што не выпусціць іх, пакуль не падпішуць трактат з Прусіяй. З залы раздаліся громкія пратэсты, што дэбаты ў такіх умовах бескарысныя і ганебныя. Па такім сцэнарыі пачалася сесія, якая дастаткова неабгрунтавана ўвайшла ў гісторыю пад назвай "нямой" або "маўклівай". Некалькі гадзін працягваліся зацятыя спрэчкі вакол самога пытання адкрыцця пасяджэння. Да Сіверса накіроўваліся адна за другой дэпутацкія дэлегацыі, пратэстуючы супраць такога абыходжання. Выніку яны не далі.

Урэшце апоўначы ў соймавай зале запанавала абсалютнае маўчанне. Яно было апошняй формай пратэсту супраць насілля. Раутэнфельд некалькі разоў напамінаў дэпутацкай грамадзе аб той сітуацыі, у якой яна апынулася: каралю забаронена ўставаць з трона — вось калі міжнародны тэрарызм пачынаўся! — сенатарам, калі захочуць спаць, прынясуць саломы, але ніхто не выйдзе, пакуль не будзе выканана патрабаванне прускага пасла. Калі ж сойм і надалей будзе ўпарціцца, яму прыйдзецца прыбегчы да крайніх сродкаў — пусціць у ход узброеную сілу. Раутэнфельд рабіўся ўсё больш раздражнёны. Ён прасіў, пагражаў, зневажаў, бегаў за новымі загадамі да Сіверса. Ізба адказвала на ўсё гэта поўным маўчаннем. Ніводзін з дэпутатаў не адазваўся амаль да чатырох гадзін раніцы.

Занепакоены маўчаннем, генерал падышоў да караля з просьбай пачаць абмеркаванне пытання аб зацвярджэнні трактата. Кароль яму холадна адказаў, што не мае ўлады прымусіць дэпутатаў спыніць маўчанне. Тады генерал накіраваўся да дзвярэй, каб увесці ў залу салдат. Юзаф Анквіч заўважыў, што маўчанне азначае згоду. Гэтую думку тут жа падхапіў тупы Бяліньскі. Ён, перарваўшы маўчанне, нібыта на адным дыханні тройчы запытаўся: "Ці дае сойм дэлегацыі паўномоцтвы на падпісанне трактата з Прусіяй?" Яму адказвала цішыня. Маршалак прызнаў яе за згоду. У пратаколе таго пасяджэння запісалі: рашэнне прынята аднагалосна. За такі паварот справы Бяліньскаму на адным з наступных пасяджэнняў было прызначана 100 тысяч злотых прэміі.

Можа б, і не стралялі тады ў дэпутатаў, але, несумненна, былі б шматлікія арышты, не абышлося б і без секвестраў на маёнткі ўпартых.

Калі змучаныя і дэмаралізаваныя дэпутаты (паслы) з пачуццём болю, суму і сораму пакідалі каралеўскі замак, было 4 гадзіны раніцы. Касцёльны звон зваў вернікаў на ранішняе набажэнства. Відаць, не аднаму з дэпутатаў падалося, што ён чуе жалобны звон па сваёй дзяржаве, для якой яны толькі што выкапалі магілу. І яе засталося туды толькі скінуць.

Сяржук МАРОЗАЎ.

РЭХА

Чужыя назвы, чужыя імёны

Прачытаў у "НВ" артыкул Інгі Барадзіной "Однобокая какая-то память". Надта злабадзённая тэма закранута, і не першы раз. Такая бязглуздзіца ў назвах вуліц нават у Мінску дзеецца, а што ўжо казаць пра правінцыю...

Напрыклад, пра нашу Ліду. Чатыры разы падымаў я гэтае пытанне перад кіраўніцтвам горада, у мясцовым друку. Першы раз — яшчэ на сконе савецкіх часоў, перад гаркамам партыі. Тады, праўда, вуліцу імя сталінскага ястраба Вашынскага перайменавалі на Вішнёвую. А цяпер і слухаць ніхто не хоча...

Калі зазірнуць у глыбіню праблемы, то ўбачыш цэлую "крыжаванку" недарэчнасцей. У назвах вуліц, завулкаў, плошчаў гарадоў — старонкі гісторыі. Асабліва старажытных паселішчаў. Ліда толькі звонку выглядае сучасным горадам. На самай справе ёй ужо далёка за 600 гадоў. А паспрабуйце прачытаць у тапанміцы хоць радок з той слыннай гісторыі. Нідзе не ўбачыш, не пачуеш нават імя заснавальніка горада — па звестках, Літоўскага князя Гедыміна.

Ад заснавання Ліды яе галоўнымі вуліцамі былі, натуральна, Віленская, Каменская, Гедыміна, Крывая. Зараз — усё яшчэ Савецкая, Ленінская. Нібыта нічога не змянілася ў характары часу. А чаму не вярнуць тым жа Савецкай і Ленінскай іх гістарычныя імёны?

У Лідзе 365 вуліц і завулкаў. Але са 153 імёнаў вядомых людзей толькі 19 маюць нейкае дачыненне да Ліды і Беларусі ўвогуле. Астатнія ж пераважна — дзеячы ўсходняй краіны-суседкі. Вось дык справядлівасць!

Я жыву па вуліцы Ламаносава, якая да 1940 года называлася імем нашага нацыянальнага героя Тадэвуша Касцюшкі. Я не маю нічога супраць сусветнавядомага расійскага вучонага, але хто з іх бліжэй да нас, беларусаў? Адказ напрошваецца сам сабою. Тое ж самае можна сказаць пра вуліцу імя Алека Дундзіча, які не мае наогул ніякага дачынення да Ліды і Беларусі, у нас што, сваіх герояў не хапае, што трэба чужых пазычаць?

Праўда, у нашым горадзе ёсць вуліцы імя вялікіх народных песняроў Якуба Коласа і Янкі Купалы. Але нават былы загадчык аддзела культуры гарвыканкама не мог сказаць, дзе яны знаходзяцца. Аказалася, на ўскраіне, на месцы былых балот. Затое вуліца Горкага цягнецца амаль на два кіламетры.

На стандартны чыноўніцкі адказ "Няма грошай!" скажу: на самай справе, па-мойму, няма жадання і разумення. Яны знойдуцца, калі Беларусь стане сапраўды незалежнай беларускай дзяржавай.

Анатоль Фёдаравіч КУЛЕШ,
пастаянны падпісчык "Народнай волі".

г.Ліда.

Месяцавы каляндар

садова-агародных работ на 2004 год

Месяцавы каляндар прызначаны для садаводаў і агароднікаў Рэспублікі Беларусь, суседніх абласцей Расіі, Украіны і дзяржаў Балтыі. У ім указаныя даты праходжання Месяцам знакаў задыяка, фаз Месяца, сатанінскіх дзён у 2004 годзе; дадзена характарыстыка знакаў, выкладзены звесткі пра сатанінскія дні. З улікам фаз Месяца, часу праходжання яго па знаках задыяка, а таксама дат сатанінскіх дзён, вызначаны найбольш спрыяльныя для сяўбы, пасадкі, уборкі, барацьбы са шкоднымі хваробамі раслін дні (чыслы) у кожным месяцы 2004 года ў адкрытым і закрытым грунце.

Каляндар складзены Альбінам МАКАРЭВІЧАМ.

«Народная воля» жадае Вам добрага ўраджаю!

СТУДЗЕНЬ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	7—10, 21—23
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Капусты на расаду для цяпліц	2, 3, 24, 25, 29, 30
Суніц (рэмантантных)	4—6, 24
Агуркоў, салаты, кропу, пятрушкі, сельдэрэю на зяляніну (на падаконніку і ў цяпліцы)	2, 3, 6, 24, 25, 29, 30
Радыскі, морквы, пятрушкі (каранёвай)	13, 14, 16, 17
Цыбулі на зяляніну	16—19
Памідораў на падаконніку і ў цяпліцы	2, 3, 24, 25, 30
Праполка і апырскванне ўсіх раслін супраць шкоднікаў і хвароб	7—10, 21—23
Уборка зяляніны	2, 3, 9, 10, 23, 24
Падкормка і паліў усіх культур	6—9, 16, 17, 23, 24

ЛЮТЫ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	5—7, 18—20
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Баклажанаў (на падаконніку і ў цяпліцы)	2, 3, 24, 25
Суніц (рэмантантных)	2, 3, 23, 24
Агуркоў, салаты, кропу, пятрушкі, сельдэрэю на зяляніну (на падаконніку, у цяпліцы)	3, 4, 21, 22, 25—27
Радыскі, морквы, пятрушкі (каранёвай)	10—12, 17, 17
Перцу (на падаконніку і ў цяпліцы)	3, 4, 21-26
Памідораў (на падаконніку і ў цяпліцы)	2, 3, 21, 25—27
Уборка	
Зяляніны	3—5, 22—26, 28
Радыскі, морквы, пятрушкі (каранёвай)	7, 8, 12, 13
Падкормліванне і паліванне ўсіх культур	3—5, 7—9, 19—21
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	5—7, 18—20
Зімовае прышчэпліванне яблынь і груш	3, 4, 21, 23

САКАВІК

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	3—5, 7, 16—18, 21, 30, 31
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Баклажанаў	1, 2, 24, 25, 29
Суніц (рэмантантных)	1, 2, 25—27
Агуркоў на расаду, салаты, шпінату, кропу, пятрушкі, сельдэрэю на зяляніну (на падаконніку або ў цяпліцы)	1, 2, 24, 25, 29
Радыскі, морквы, пятрушкі (каранёвай)	8—12, 19, 20
Перцу	13, 14, 24, 25
Памідораў на расаду	1, 2, 24, 25
Капусты на расаду	1, 2, 24, 25, 29
Уборка	
Зяляніны	1—4, 22—31
Радыскі, морквы, пятрушкі (каранёвай)	8—12, 19, 20
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	3—5, 7, 16—18, 21, 30, 31
Абрэзка пладовых культур, нарыхтоўка чаранкоў для прышчэплівання	8—12
Зімовае прышчэпліванне яблынь і груш	22—27
Яравізацыя бульбы	8—12, 19, 20
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	1—3, 10—12, 19, 20, 29, 30

КРАСАВІК

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	1, 5, 12—14, 19, 27—29
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Баклажанаў, перцу	20, 21, 24—26
Агуркоў на расаду, салаты, шпінату, кропу, пятрушкі, сельдэрэю на зяляніну	3, 4, 20, 21, 24—26
Бобу, гароху, фасолі	3, 4, 24—26
Радыскі, морквы, бручкі, рэпы, пятрушкі (каранёвай), пастарнаку, буракоў	6—11, 15—18
Памідораў на расаду	4, 20—22
Капусты на расаду і пад плёнку	3, 4, 20—22
Бульбы	8—11, 15—18
Сланечніка	4, 30
Цыбулі, часнаку	6—11, 15—18
Малін, парэчак, агрэсту	20, 21, 24—26
Суніц	6, 7, 15—17
Яблынь, груш, сліў, вішань, чарэшань і іншых пладовых дрэў	8—10, 15, 16
Руж, акацый і інш. дрэў і кустоў, што цвітуць	2—4, 24—26
Хрызантэм	2, 3, 22—24
Нарцысаў, вяргінь, гладыёлусаў, півоняў	2, 3, 24—26
Гіяцынтаў	2—4, 22, 23, 30
Уборка	
Агуркоў і зяляніны	3, 4, 8, 9, 20—25
Радыскі, морквы, пятрушкі (каранёвай)	6—10, 15—18
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	1, 5, 12—14, 19, 27—29
Абрэзка ягадных культур	6—10
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	3, 4, 7, 8, 23—25
Прышчэпліванне пладовых дрэў	20—24
Яравізацыя бульбы	6—8, 16, 17

МАЙ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	5, 10, 11, 19, 24—26
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Баклажанаў, перцу	22, 29—31
Агуркоў на расаду і пад плёнку	2—4, 21, 22
Бобу, гароху, фасолі	2—4, 21, 22, 29—31
Радыскі, морквы, бручкі, рэпы, рэдзькі, пятрушкі (каранёвай), пастарнаку, буракоў	8, 9, 12—14, 17, 18
Памідораў пад плёнку	20—22, 29—31
Салаты, шпінату, кропу, пятрушкі і сельдэрэю на зяляніну	2—4, 22, 29—31
Капусты	2—4, 22, 23, 29—31
Бульбы	8, 9, 14—16
Сланечніка	1—3, 29—31
Цыбулі, часнаку	6, 7
Малін, парэчак, агрэсту	1—4, 20—23
Суніц	6—9, 13—15
Яблынь, груш, сліў, вішань, чарэшань і іншых пладовых дрэў (да распускання пупышак)	6—8, 13, 14
Руж, акацый і іншых дрэў і кустоў, што цвітуць	1—3, 27—30
Хрызантэм	20, 21, 27—30
Нарцысаў, вяргінь, гладыёлусаў, півоняў	4, 20, 21, 27—30
Гіяцынтаў	4, 22, 23, 31
Уборка	
Агуркоў і зяляніны	1—4, 21—23
Караняплодаў (радыскі, морквы, пятрушкі)	6—8, 15, 16, 19, 20
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	5, 10, 11, 19, 24—26
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	2, 4, 5, 12, 13, 22, 23
Прышчэпліванне пладовых дрэў	4, 8, 13—15, 22, 23

ЧЭРВЕНЬ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	3, 6—8, 18, 20—22
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Баклажанаў, кабачкоў, гарбузоў	19, 26—28
Агуркоў	1, 2, 19, 20 (да 18 гадзін), 26—28
Бручкі, рэдзькі, рэпы, буракоў	5, 13—15
Памідораў	1, 2, 19
Салаты, шпінату, сельдэрэю, пятрушкі на зяляніну	1, 2, 19
Капусты	1, 2
Бульбы	4, 5, 13—15
Цыбулі на зяляніну і перцу	2, 19, 26—28
Уборка	
Агуркоў і зяляніны	1—4, 20—25
Ранняй бульбы і ранніх караняплодаў	5—8, 12—18
Суніц, парэчак, чарэшні, ранніх яблыкаў	4—6, 19, 20, 25, 26
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	3, 6—8, 18, 20—22
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	8—10, 18, 19, 25—28

ЛІПЕНЬ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	2—5, 17—20, 31
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Баклажанаў, кабачкоў і гарбузоў	1, 22—26
Агуркоў	1, 23—26
Радысу, бручкі, рэпы	6, 7, 10—12, 16
Памідораў	1, 23—26
Зяленіўных культур (салаты, шпінату і іншых)	1, 23—26
Капусты	1, 22—26
Цыбулі на зяляніну і перцу	1, 27, 28
Уборка	
Ранняй капусты	1—3, 23—27
Агуркоў і зяляніны	1—3, 23—27
Ранняй бульбы і ранніх караняплодаў	3—5, 9, 10, 16, 17
Суніц, парэчак, чарэшні, ранніх сліў і яблыкаў, вішань	1—3, 5, 6, 19—24
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	2—5, 17—20, 31
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	5, 6, 18, 19, 23—25
Акуліроўка (прышчэпліванне пупышкай) яблыняў, груш і іншых пладовых дрэў	23—27

ЖНІВЕНЬ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	1, 14—16, 27—30
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Агуркоў на расаду для цяпліц	19—22
Радыскі, бручкі, рэпы	2—4, 7, 8, 15
Салаты, шпінату, пятрушкі (ліставой)	19—23
Суніц	11—13, 23, 24
Уборка	
Сярэдняспелай капусты	19—22
Агуркоў і памідораў	19—22, 27—30
Сярэдняспелай бульбы і караняплодаў	5—7, 13, 14
Цыбулі і часнаку	6, 7, 13, 14
Сліў, груш, яблыкаў, вішань і іншых пладоў і ягад	1, 6, 7, 13, 14
Акуліроўка пладовых дрэў	19—21
Абрэзка ягаднікаў	7, 9, 20, 21, 31
Нарыхтоўка сокаў з пладоў і ягад	21, 22, 27—29
Кансерваванне	7, 8, 31
Праполка і апырскванне ўсіх культур супраць шкоднікаў і хвароб	1, 14—16, 27—30
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	1—3, 8, 9, 15—18, 21, 22, 30

ВЕРАСЕНЬ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	10—12, 14, 15, 24, 25, 28
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Радыскі	3, 4, 8, 9, 30
Пятрушкі і сельдэрэю на зяляніну	16—18
Суніц	17, 18, 27, 29, 30
Часнаку пад зіму	17—21, 30
Пладовых і ягадных культур	3—5, 29, 30
Руж, акацый і іншых дрэў і кустоў, што цвітуць	8, 9, 13, 16, 17
Уборка	
Бульбы для працяглага захоўвання	2—4, 10—12, 30
свежага спажывання	8—10
Буракоў, рэпы, рэдзькі і морквы	8—10, 12
Сліў, груш, яблыкаў, агрэсту	5—7, 29
Памідораў і агуркоў	8, 9, 15—18
Праполка і знішчэнне шкоднікаў на ўсіх культурах, апырскванне іх супраць шкоднікаў і хвароб	10—12, 14, 15, 24, 25, 28
Паліванне і падкормліванне ўсіх культур	8, 9, 15—18
Нарыхтоўка сокаў з пладоў, кансерваванне пладоў і ягад, квашанне капусты	4, 5, 11, 12, 18, 19, 28—30

КАСТРЫЧНІК

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	7, 10, 14, 21—23, 28
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Пладовых дрэў і кустоў	15, 16, 19, 20
Цыбулі і часнаку (пад зіму)	2, 3, 6, 15—18
Морквы (пад зіму)	2, 3, 6, 13, 29, 30
Уборка	
Бульбы для працяглага захоўвання	8, 9, 12—14
свежага спажывання	12, 13, 21
Морквы і іншых караняплодаў	8, 9, 12—14
Позніх яблыкаў	1—3, 9, 10, 21—23, 29, 30
Культывацыя, праполка, апырскванне супраць шкоднікаў і хвароб усіх культур	7, 10, 14, 21—23, 28
Абрэзка дрэў і кустоў	8, 9
Нарыхтоўка сокаў з пладоў і ягад, квашанне капусты	1, 2, 5—7, 29, 30

ЛІСТАПАД

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	4—6, 12, 17—19, 26, 27
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Насення яблынь, груш, сліў, вішань для атрымання сеянцаў	13, 14, 24, 25, 28
Цыбулі і часнаку (пад зіму)	10, 11, 13—15
Морквы (пад зіму)	2, 3, 9, 10, 28—30
Культывацыя, перакопванне, знішчэнне шкоднікаў	4—6, 12, 17—19, 26, 27
Нарыхтоўка сокаў з пладоў і ягад, квашанне капусты	4, 5, 27, 28
Уцяпленне буртоў і сховішчаў	12, 13

СНЕЖАНЬ

Віды работ па культурах	Дні месяца
Дні, неспрыяльныя для сяўбы і пасадкі любой культуры	1—3, 12, 14—16, 26, 29—31
Спрыяльныя дні	
Сяўба, пасадка	
Агуркоў цяплічных гатункаў на расаду (папярэдне праверыць на ўсходжасць)	17, 18, 21—24
Караняплодаў (радысу ў цяпліцы і на падаконніку)	4, 7—10, 28
Уборка радысу ў цяпліцы	1—3, 6—8
Паліванне раслін	6, 7, 9, 10, 17, 18
Праполка і знішчэнне шкоднікаў	1—3, 12, 14—16, 26, 29—31
Нарыхтоўка чаранкоў для вясенняга прышчэплівання (калі няма моцных маразоў)	15—18, 21—24
Зімовае прышчэпліванне яблынь, груш, сліў	13, 17, 18

Четверг, 19 февраля

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Новости.
07.05, 08.10 "Доброе утро, Беларусь!".
09.05, 17.30 "Богатые и знаменитые". Сериал.
09.55, 13.25, 23.40 Биатлон.
11.10, 20.05 "Самозванцы-3". Сериал.
12.20, 19.05 Сериал **"Мисс Марпл".**
14.25 "Чемпионы. Елена Попченко".
14.35 "Маски-шоу".
15.10 Сериал **"Студенческая жизнь".**
15.35 Сериал **"Неугомонный Диди".**
16.05 "5х5".
17.05 Сериал **"Писаки".**
18.30 "Новая коллекция".
21.00 "Панорама".
21.50 "Права человека. Взгляд в мир".
22.00 Детектив **"Ледяное сердце".** (США, 2001 г.).
00.10 "Звездный дождь".

ОНТ

07.00, 09.00, 18.00, 20.30, 23.05 Наши новости.
07.05 "Наше утро".
09.05, 19.05 Сериал **"Клон".**
09.55 "Дом".
10.40 "Угадай мелодию".
11.05 Дисней-клуб.
15.25 "Город женщин".
16.05 Сериал **"Берег мечты".**
16.55 "Большая стирка".
18.10 "Дом".
20.00 Время.
21.00 Сериал **"Моя граница".**
22.00 Сериал **"Улицы разбитых фонарей-5".**
23.15 "Человек и закон".
23.55 "Брачные игры животных".

РОССИЯ

07.45, 19.55 Сериал **"Повторение пройденного".**
08.50 "Короткое замыкание".
09.50, 23.25 Вести. Дежурная часть.
10.00, 16.00, 19.00 Вести.
10.20, 19.30 Местное время. Вести—Москва.
10.50 "Что хочет женщина".
11.50, 21.00 Сериал **"Вокзал".**
16.10 Сериал **"Кобра. Антитеррор".**
17.00 Сериал **"Небо в горошек".**
17.55 Сериал **"Тайны следствия-2".**
19.50 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Вести+.
22.20 Сериал **"Идиот".**
23.40 Фильм **"Молодой Адам".** (Великобритания, 2003 г.).

ЛАД

06.30 Euronews.
08.00, 14.00, 20.00 Новости.
08.10 "Площадь искусств".
22.05, 08.35 Сериал **"Проклятый уютный дом".**
09.35 "Здоровье".
10.05, 18.00 "Между нами, женщинами".
10.25, 21.15 Сериал **"Грешная Анхелика".**
11.15, 13.15 "Обычный необычный день".
11.45 Сериал **"Детский врач".**
13.45 "Как крот раздобыл себе штанишки". Мультфильм.
14.10 Мультиклуб.
15.05 Сериал **"Зеркало, зеркала".**
15.25 "Не зевай!".
15.35 Тележурнал "Бум".
16.05 "Ленивая красавица". Телеспектакль.
16.40 "Неизвестный Наполеон". Сериал.
17.05 Сериал **"Мемуары Шерлока Холмса".**
18.20 Сериал **"Семья Кордье. судья и следователь".**
20.15 Колыбельная.
20.30 "Дела семейные".

НТВ

09.00, 11.00, 16.00, 18.00 Сегодня.
09.20 Квартирный вопрос.
10.20 "Страна советов".
14.35 "Принцип домино".
16.30 Сериал **"Она написала убийство".**
17.35 Протокол.
18.40, 22.50 Сериал "Удар лотоса".
19.50 Сериал **"Я все решу сама".**
21.00 "Страна и мир".
21.35 Красная стрела.
21.45 "К барьеру!".

СТВ+RenTV

06.15, 18.00 "Минщина. Люди, события, факты".
06.25, 15.40 "Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры". Сериал.
06.50 "Близнецы судьбы". Мультсериал.
07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
07.50, 20.00 "СТВ-спорт".
08.05 "Светская хроника".
08.20, 23.05 "Технология".
08.30 Боевик **"Охотник за убийцами".**
09.55 "Судьбы своей хозяйка".
10.20 "Проект "Отражение".
10.50 "Дикая планета".
11.30 "Ecce Homo".
11.45 "Фильм, фильм, фильм".
12.00 "Час суда".
13.00 "Диалог со всем миром".
13.50 "Провинциалы". Сериал.
14.45 "ОБЖ, или Объединение Бойких Журналистов". Сериал.
15.15 "Рыцари света". Мультсериал.
16.00 "Кот в сапогах". Мультфильм.
16.20 "Добро пожаловаться...".
17.00 "Агентство". Сериал.
17.30 "Вовочка-2". Сериал.
18.15 "Театральные истории".
18.30 "Тайный знак". Сериал.
20.15 "Тема дня".
20.25 "Добрый вечер, малыш...".
20.40 "Фильм, фильм, фильм".
20.55 Драма **"Пропавшие деньги".**
23.15 "Новости СНГ".
23.30 Балет "Дон Кихот".
00.05 "Секретные материалы". Сериал.

8-Й КАНАЛ

17.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
17.45 "Криминальный квартет". Худ.фильм.
19.15 "Атомик Филмз и "К-видео" представляют...
19.20 К-Видео "Топ-8".
19.30 "Батальоны просят огня". Многосерийный художественный фильм. 3-я серия.
20.45 "Вечарніца".
21.00 Телемагазин.
21.10 "Кто я?". Комедийный боевик.

ТВ ЦЕНТР

07.45 Газетный дождь.
07.55 "Страсти по Саломее". Сериал.
08.45, 19.00 "Нож в облаках". Сериал.
09.35 Войди в свой дом.
09.40 Телемагазин.
10.00, 13.00, 17.00, 18.50, 21.00, 22.55 События.
10.15 Телеканал "Дата".
11.05 "Репортер".
11.20 А у нас во дворе...
11.50 Игра в прятки.
12.05 Доходное место.
12.10, 20.00 Петровка, 38.
12.30 Деловая Москва.
13.15 "Инспектор Кресс". Сериал.
14.20 Экспо-новости.
14.30 21 кабинет.
15.00 Регионы. прямая речь.
15.30 Тайна зеленой комнаты.
16.00 "Тайны Ниро Вульфа". Сериал.
17.15 Дом на набережной.
18.00 "Разлученные". Сериал.
18.40 Экспо-новости.
18.55 Пять минут деловой Москвы.
20.25 Выборы-2004.
21.40 "Версты".
22.25 Времечко.
23.15 Серебряный диск.
23.35 "Подполье". Сериал.
00.25 "Синий троллейбус".

EUROSPORT

09.30 Футбол.
14.30 Теннис.
16.00 Футбол.
19.00 Прыжки на лыжах с трамплина.
20.30 Теннис.
22.00 Футбол.
23.00 Бокс.
00.45 Карате.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс(017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04, 206-69-06.
E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №448 ад 15 мая 2000 г. (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Нумар газеты аддрукаваны ААТ "Красная звезда" з дыяпазітываў заказчыка, 220073, г.Мінск, 1-ы Загарадны завулак, 3. Падпісаны ў друк у 15.00. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж: 27 560 экз. Заказ № 591.